

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ

eller

L æ r e n o m

de enkelte Lyd og deres Betegnelser

i det gamle græske Sprog,

historisk-kritisk udviklet og begrundet

af

Dr. S. N. S. Bloch,

Professor, Rector for Roskilde Kathedralskole, Ridder af Dannebrog.

Slutningen af første Halvdeel,

udgivet som

Indbydelsesskrift

til den offentlige Examen i Roskilde Kathedralskole i September 1830.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om o, oi, ou, ω, ω.

Den fjerde Vocal i det ældste græske Alphabet var O, i Førstningen blot benævnt med sin Lyd, og ikke med det tilføiede Adjectiv μικρόν, hvilket Tillæg den først kan have erholdt til Forskjel fra den længere Lyd, for hvilken man senere opfandt Betegnelsen Ω (ω), kaldet O μέγα, saa at deri altsaa viløbigen og ligger et Beviis for, at ved μέγαλα γράμματα og τὸ μεγαλοπρεπές eller εὐπρεπές τῆς φωνῆς hos Plato o. A. tilkjendegives Lydens Længde, (jvf. Stedet hos Dionys. Hal. ovenfor S. 33) hvorimod de korte Vocaler kaldes μικρόφωνα og κακόφωνα φωνήεντα*). Denne Vocals Navn var altsaa — ligesom Vocalernes i Latinen og i vore nyere Sprog's Alphabeter, og ligesom Benævnelsen af E førend dertil føiedes Tillægget ψιλόν — ifkun den Lyd, der ved dette Tegn tilkjendegives**), hvilken Lyd,

*) Saaledes kaldes og i Herodian's Επιμερισμοί p. 200, de Ord som skrives med o μικρογραφούμενα, de med ω μεγαλογραφούμενα.

**) "Vocalium apud Latinos quidem nomina nulla sunt, [sed mera ac nuda ipsarum potestas eis pro nomine est. Merito; possunt enim per se et, ut ita dicam, ἄζυγες pronunciari. Græci tamen etiam vocalibus quibusdam nomina indiderunt, aliis breviora, aliis longiora: duabus tantum vim ac potestatem suam nominis loco esse voluerunt. Nam Alpha quidem et Jota et Eta manifesto litterarum nomina sunt. Duæ quoque vocales natura breves, quum per se nimis exiles viderentur (eller vel snarere for at stjæle dem fra de lange med dem eenslydende), et plusculum temporis in eis ponendum esset, sortitæ sunt non nomina quidem proprie, sed tamen quædam qvasi nomina, neque ea, quibus hodie Grammatici utuntur, qui Epsilon & Omicron vocant, sed alia. Nam E quidem EI (ε: i, see ovenfor S. 26 fig.), O autem OT (ο: u) veteres nominabant. Vetustissimi autem neque Eta neque eam, quæ hodie Omega dicitur in usu habeant, sed aut ipsis brevibus earum loco utebantur (ligesom ved α, ι, υ), aut brevibus geminatis longitudinem indicabant." Mureti var. lectt. lib. XVIII. cap. 1. hvilket grunder sig paa Stedet i Plato's Kratylós (ed. Bip. III. p. 250): τῶν στοιχείων οἶσα ὅτι ὀνόματα λέγομεν, ἅλλ' οὐκ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα πλὴν τεττάρων, τοῦ ε καὶ τοῦ ο καὶ τοῦ ι καὶ τοῦ ω. (Plato regner nemlig Tillæggene ψιλόν, μικρόν og μέγα ikke for egentlige Navne, saaledes som Alpha, Jota, Eta) τοῖς δὲ ἄλλοις φωνήεσι τε καὶ ἄφώνοις οἶσα ὅτι περιτιθέντες ἄλλα γράμματα λέγομεν, ὀνόματα ποιοῦντες.

ligesom den af *E* baade var *e* og *i*, (s. ovenfor S. 26), ogsaa oprindelig har været to Slags som ligeledes ikke altid saa nære distingveredes og let kunde løbe i hinanden, nemlig *o* og *u*. At nemlig dette *o* udtaltes som *o*, derom kan ingen Tvivl være, da Sproget for denne i alle Sprog væsentlig nødvendige Lyd intet andet Tegn havde, og heller ikke veed jeg nogen som derom har tvivlet; hvortil ogsaa kommer, at det i Herodians *Ἐπιμερισμοὶ* p. 195—215 i alle Ord anføres som aldeles ligelydende med *ω*, og ligesaa hos andre Grammatikere. Men at det ogsaa har i den ældste Tid været brugt til Betegnelse af Lyden *u*, bevises fornemmelig af de hos *Ἀθηναῖος* (*Dipnos*. X. 79, p. 161 sq. Schweigh.) forekommende Fragmenter af den ældgamle versificerede *γραμματικὴ θεωρία* af *Καλλίας*, hvor i Bogstavrækken efter *ἄλφα, βῆτα* o. s. v. Omikron benævnes τὸ *ὄν* ligesom Epsilon *ἔι*, og derpaa syllaberes: *βῆτα ὄν, βο*, samt (p. 164) den femte Vocal atter kaldes *ου*; ligesom og c. 81, p. 168 af et Munde over Sophisten *Θρασυμάχος* saaledes lydende:

Τὸννομα· θῆτα, ῥῶ, ἄλφα, σαν, υ, μῦ, ἄλφα, χί, ου, σαν,
πατρὶς Χαλκηδῶν· ἡ δὲ τέχνη σοφίη.

(jvf. *Anthologien* III. p. 264, i *Jacobsens* Udg. IV. p. 231.) Og endelig af den ovenfor (S. 26) anførte *Jndskrift* paa et Bæger (*γραμματικὸν ἔκπομα*), *Athenæi* X. c. 30, p. 227, hvor det efter Dpregningen af Bogstaverne i Genitivet *Διονύσου*, skrevet *Διονύσο* (altsaa med *o* endog som langt *u*), hedder: *Ἐν τοῦτοις (γράμμασι) λείπει τὸ ὄν στοιχεῖον* (Her *στοιχεῖον* d. s. s. *γράμμα*) *ἐπεὶ πάντες οἱ ἀρχαῖοι τῷ ὄν* (o: Bogstavet *o*, men benævnet efter Lyden *ou*) *ἀπεχρῶντο, οὐ μόνον ἐφ' ἧς νῦν τάττεται δυνάμεως* (o: i Betydningen *o*, som det allene havde paa *Ἀθηναῖου*s Tid), *ἀλλὰ καὶ ὅτε τὴν δίφθογγον σημαίνει* (o: naar det gjælder for *ou*) *διὰ τοῦ ὄν μόνον* (o: ved det blotte *o*, eller, som ed. Bas. og Casaub. have, *διὰ τοῦ ὄ μόνον*) *γράφουσι. Παραπλησίως δὲ τὸ ἔι* (d. e. Vocalen *E*, benævnt paa den gamle Maade *ei*) *γράφουσιν, ὅταν καὶ καθ' αὐτὸ μόνον ἐκφώνηται* (o: som *e*), *καὶ ὅταν συζευγνυμένου τοῦ ἰῶτα* (o: som *ei*, udtalt *i*). *Κἂν τοῖς προκειμένοις* (o: i det fremsatte Exempel) *οἱ Σάτυροι τοῦ Διονύσου τὴν τελευταῖαν συλλαβὴν διὰ τοῦ ὄ μόνον, ὡς βραχέος ἐγκεχαραγμένου, ἐδήλωσαν, ὅτι συνπακούεσθαι δεῖ καὶ τὸ ὄ*. Heraf sees nu — ikke at *U*: Lyden har forandret sig til *O*, som maa skee Nogen vilde paaftaae efter de nyere Ideer om Bogstavlydenes Omgang til andre; men — at baade *O* oprindelig har været brugt som Betegnelse for begge Lydene *o* og *u*; og at den af de Gamle er bleven benævnt *u* eller som dunkelt, luft *o*, altsaa først senere hen, da *U*: Lyden blev betegnet *ou*, er kommen til allene at gjælde for *o*, ligesom *E* først var baade *e* og *i*, og dengang benævnt *ei* (o: *i*), men siden, da dette sidste Tegn blev gjældende for langt *J*, beholdtes

allene for ϵ . At ou brugtes som Benævnelse ikke blot for o , men selv for ω , lære vi og af Dawes, som i misc. crit. 102 anfører af Mich. Apostolius $\gamma\rho\acute{\alpha}\psi\alpha\varsigma$ $\mu\iota\kappa\rho\acute{\nu}\nu$ OT , og af Plutarch OT $\mu\acute{\epsilon}\gamma\alpha$ $\gamma\rho\acute{\alpha}\psi\alpha\nu\tau\epsilon\varsigma$. — Andre Beviser fra den ældste Tid have af de attiske Indskrifter, hvor man indtil den 100de Olympiade stedse finder O for OT , saa at man derefter endog kan slutte sig til Indskrifternes Ælde (s. Böckhs Statshaushalt. der Athener 2 Bd. S. 327), og saaledes ogsaa strax i den første Indskrift i Sammes corpus inscript. græcar p. 2: ($Α$) $ΕΤΟΣ$ for $Αητοῦς$, i den Sigeiske (ibid. p. 14) $ΦΑΝΟΔΙΚΟ$ $ΕΜΙ$ $ΤΟ$ $ΕΡΜΟΚΡΑΤΟΣ$ $ΤΟ$ $ΠΡΟΚΟΝΝΕΣΙΟ$ for $Φανοδίκου$ $εἰμι$ $τοῦ$ o. s. v. Ligeledes paa Søilerne ibid. p. 43 $ΟΑΕΝΙ$ for $ὀδενί$ o. fl.; paa den attiske, tit. 70, ibid. p. 105, $ΤΟΣ$ $ΘΕΟΣ$ for $τοὺς$ $θεοῦς$, ligesom og stedse o for ω . — Heraf sees nu, at det er ingen Lydforandring, men blot Quantitetsforandring, naar ou for Metrumets Skyld er forkortet til o , eller, hvad der endnu hyppigere er Tilfældet, o forlænget til ou , saasom fort i Odyss π . 386: $\alpha\lambda\lambda\acute{\alpha}$ $\beta\acute{o}\lambda\epsilon\sigma\theta\epsilon$ for $\betaούλεσθε$, og Iliad. λ , 319: $Τρωσὶν$ $\delta\eta$ $\beta\acute{o}\lambda\epsilon\tau\alpha\iota$ $\delta\omicron\upsilon\nu\alpha\iota$ $\kappa\rho\acute{\alpha}\tau\omicron\varsigma$, $\eta\acute{\rho}\epsilon\tau\epsilon\rho$ $\eta\muῖν$, eller omvendt langt i de metriske Indholdsangivelser af Iliadens 15de Sang: $Οὐ$, $Κρονίδης$ $κεχόλωτο$ $Ποσειδάωνι$ $καὶ$ $Ἥρῃ$, og Odyss. 15de: $Οὐ$ $ἐπέβη$ $Ἰθάκης$ $Λακεδαιμόνος$ $ἔξ$ $Οδυσσείδης$, ligesom af JI. 5te: $Εἰ$, $\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\epsilon\iota$ $Κυθέρειαν$ $\kappa.$ $\tau.$ $\lambda.$ for E , og ligeledes mangfoldige Gange i Digterne selv. Eller vil man maaskee ansee dette for en digterisk Frihed tvertimod Udtalen, da bemærker Hesychius, at Boeoterne skreve $\acute{\omicron}\pi\acute{\iota}\tau\tau\omicron\mu\alpha\iota$ for $οὐ$ $\pi\acute{\epsilon}\iota\theta\omicron\mu\alpha\iota$, og $\acute{\epsilon}\beta\acute{o}\lambda\omicron\nu\tau\omicron$ for $\acute{\epsilon}\beta\omicron\upsilon\lambda\omicron\nu\tau\omicron$, ligesom og den doriske Acc. pl. af 2den Decl. endtes paa $ος$ istedetfor $ους$, og omvendt i den ioniske Dialekt o jevnlig forlænges til ou i $\mu\omicron\nu\acute{\nu}\omicron\varsigma$, $\acute{\omicron}\nu\omicron\mu\alpha$, $\nu\omicron\acute{\upsilon}\sigma\omicron\varsigma$ o. d. hvilket alt, ifølge de foransførte Beviser, snarere synes at være en blot Quantitetsforskjellighed, end nogen Forandring af Lyden. — Det Samme gjøres end videre sandsynligt ved Contractionen af eo og oo til ou , i hvilke altsaa blot U -Lyden forlænges og den foregaaende korte Vocal derover bortfalder; ved Betegningen af det latinske u ved o i Græksen, s. Ex. hos Plutarch Numitor $Νομήτωρ$, eller omvendt $\nu\acute{\omicron}\mu\iota\sigma\mu\alpha$ Lat. numisma; ved Ombytningen af v (det dunkle u eller Digamma w) med o , saasom i $\theta\epsilon\acute{\upsilon}\varsigma$ og $\theta\epsilon\acute{\epsilon}\nu$ hos Kallimachos (hymn. in Cer. 58 & 130), hvorom Spanheim bemærker: $\theta\epsilon\acute{\omicron}\varsigma$ æolice, juxta Aeolum, quam memorant veteres Grammatici, $\beta\rho\alpha\chi\upsilon\lambda\omicron\gamma\iota\alpha\nu$, contracte, $\theta\epsilon\acute{\upsilon}\varsigma$ ($\theta\epsilon F\varsigma$), i Latinen deus (jvf. $\Lambda\epsilon\acute{\iota}\varsigma$, $Ζ\epsilon\acute{\upsilon}\varsigma$ Hesych.); ligesom $Ἀχιλέυ$, $\Thetaησεύς$, ($ΑχιλεF\varsigma$, $\ThetaησεF\varsigma$, og i Nygræskten ogsaa udtalt Achileús, Thiseús), i Lat. Achilleus, Theseus, Gen. Achillei, Thesei, hvor altsaa o lig u efter e foran en Consonant var som et v , hvilket og vil falde os ganske naturligt, naar vi hurtig tale eo sammen, uden (som i Contractionen) at opsluge e , men især lade det høre; da $\Theta\eta\epsilon\acute{o}\varsigma$ som $\Theta\eta\epsilon\acute{u}\varsigma$ let bliver til $\Theta\eta\epsilon\acute{v}\varsigma$. Og deraf kunne

vi da og forklare os det ioniske og doriske *ev* for *eo*, thi deraf er det naturligt opstaaet, ikke af *ov*, hvoraf det sædvanlig angives som Dialekt; f. Ex. i *ἐμείο, ἐμεῦ* (Iliad. α, 88, altsaa ikke blot dorisk og æolisk Dialektsvigelse). Dog dette kunde maaskee synes at være gaaet for langt tilbage i Udtalens formodede Etymologie. Jeg gaaer derfor igjen til de reent historiske Vidnesbyrd og tilføier endnu kun af Victorini ars gramm. p. 30: "O etiam scribi solitam pro syllaba OT."

Men ligesom nu Bogstavet O i den ældste Tid, førend den græske Skrift opnaaede den Uddannelse, den efter Simonideses Tid havde, var fælleds Betegnelse for den Vocallyd, man siden særskilt betegnede ved *o*, *ov* og *ω* (jvf. Victorinus p. 17: Apud Græcos O & pro brevi et pro longa & pro V (*ov*) posita est): saaledes blev det, efter Indførelsen af Tegnene *ov* og *ω* for langt u og *ο*, allene giældende for det korte *ο* (ligesom *ε* for kort *e*, efterat man havde faaet Tegnene *ει* og *η*). Hvorvidt imidlertid dette *ο* var luft, henimod *u*, (som hos os i Bunde, Kunst eller Kunst) eller aabent, henimod *aa* (som i vort godt, for), lader sig ikke afgjøre, da den Forskjel ligesaa lidt, som hos os, ved noget forskjelligt Tegns er tilkjendegivet eller vel engang bemærket. Grækerne sigte kun om denne, som om alle korte Vocaler, at den var ildblydende, smaattydende (*κακόφωνον, μικρόφωνον*), d. e. ikke havde nogen synderlig Klang, modsat de lange Vocaler, som siges at være *εὔφωνα, μέγαρα, μεγαλοπρεπέστερα, εὐπρεπέστερα*. Saaledes hedder det hos Dionys. fra Halikarnas (Antiqv. c. 18) τῶν δὲ βραχέων οὐδέτερον μὲν εὐήχον ἤττον δὲ δυσηχεῖ τὸ ὀ δίωσθαι γὰρ τὸ στόμα κρεῖττον πατέρου· τὴν δὲ πληγὴν λαμβάνει περὶ τὴν ἀρτερίαν μᾶλλον; jvf. ovenf. S. 33, Lin. 17 fgg. Hvorimod den længere Lyd naturligviis blev klarere, og kjendeligere for Øret adskilte sig i de to Lyd *ο* og *u*, som derfor og i den mere uddannede Skrift fik hver sit Tegns, *ω* og *ov*. Da dette nu ikke var Tilfældet ved den kortere og desaaarsag dunklere D-Lyd, beholdtes for samme og kun det ene Tegns *ο*, skjøndt der dog, f. Ex. i Stavelsene af Ordet *ἄλογο*, rimeligviis har været samme Forskjel, som hos os, imellem det lukte og det aabne *ο*, hvilket sidste, naar man følger Nygrækerne, er det almindeligste, ligesom den og er det for den anden korte Vocal *ε*, som derfor let confunderes med *αι* (jvf. ovenfor S. 26—27).

Af dette *ο* opstode nu ved Orthographiens Uddannelse igjen Tegnene *oi*, *ov* og *ω*, af hvilke vi først ville omhandle det i Henseende til Udtalen meest controverterede

oi. Den almindelige Mening, at Udtalen af denne Dipthong i Græken skulde være den, som fremkommer, naar vi eller Tydskerne (Erasmus meente endog, som naar

Franskmændene) sammensøie og stave *oi*, *oi*, mangler aldeles alt historisk Beviis, og grunder sig allene paa en Slutning af disse os meest bekjendte Sprogs Bogstaveremaade, og som dog atter er saa forskjellig, at hver af disse tre Nationer udtale dette *oi* paa sin Maade. Da nu tillige enhver saadan Udtale strider imod det ovenfor Beviste, at de græske Diphthonger ikke ere andet, end enkelte Vocallyd, saa er det allerede heraf indlysende, at en tydsk eller dansk Diphthong *oi* eller *oj* ligesaa lidt finder Sted i Græskken, som et *ai* eller *ei*, naar det ikke er i Diæresis, *ai*, *ei*, *oi*, hvilke netop ikke ere Diphthonger og i Latinen skrives *aj*, *ej*, *oj*, eller, forsaavidt *oi* kommer af *oFi*, *ovi*, da derimod Diphthongerne *ai*, *ei*, *oi*, skrives med de enkelte lydende *ae* (*æ*), *i* eller *e*, og *æ*. Saaledes skrives f. Ex. Boji Βόιοι, og *ois* (*ois*) hedder paa Latin *ovis*; og Navnet Troja forudsætter en oprindelig Form *Τρωία*, hvoraf *Τρώια* (Iliad. 13, 262), *Τρώιοι*, *Τρωιάδες*, *Τρωικός*, ligesom Maja, Ajax, efter æolisk Udtale Formerne *Μαία*, *Αίας*. Thi at *Τρωία* almindelig sammentrækkes til *Τροία*, eller *ois* attisk til *ois*, beviser ligesaa lidt nogen Dobbeltlyd, som Contractionen af *eo* eller *oe* beviser, at *ov* skulde være dobbeltlydende. Hovedlyden er her *i*, med hvilket da *o* i hurtig Udtale bliver forbundet som Consonanten *v*, men efter Consonanten *ρ* bliver aldeles uhorlig. Endnu et Beviis paa at *oi* (og *ei*) kun er en enkelt Vocallyd er, foruden de baade her og forlængst anførte, Kastorion's Vers hos Athenæus (Dipnos. X. c. 20, LXXXI. p. 169 Schweigh.) hvor hver af de tre Fødder *σὲ τὸν βολοῖς — νροκτίποις — δυρχείμερον*, siges at bestaae af 10 Bogstaver (*τῶν ποδῶν ἑκαστός ἐστὶ δεκαγράμματος*), hvilket ikke kunde siges, naar Diphthongerne *oi* og *ei* vare anseete for to Bogstaver; med mindre Casaubon's Conjectur *ἐνδεκαγράμματος* skulde antages, i hvilket Tilfælde Stedet Intet beviser, skjøndt dog heller ikke Noget imod Sagen, efterdi efter græsk Talebrug eet *σοιχείον* gjerne kan bestaae af to *γράμματα* (s. ovenfor S. 9 fgg. og især S. 13, No. 10).

Men ligesaa lidt som nu Diphthongen *oi* (uden Diæresis) kan have været bore Sprogs Dobbeltlyd *oi* eller *oj*, ligesaa ubeviislig er og den anden Udvei, som nogle Nyere have troet at finde deri, at den, paa Grund deels af den latinske Skrivemaade *oe*, deels af Analogien med *ai* og *ae*, der have Mellemlyden *æ*, maa antages at have lydet som *φ*. Thi i hvor megen Sandsynlighed end dette ved første Diekast kan have for os, saa gives der dog ikke allene intet historisk Beviis derfor hos de Gamle selv eller nogen af deres Grammatikere, men Lyden selv er endog aldeles fremmed for de sydlige Sprog, og hverken Italienerne eller Nygrækere vilde kunne komme afsted med at udtale samme, ligesom vi selv vel neppe engang kunde troe, at et Sprog af det Græskes priste Velklang nogensinde skulde have udtalt *τοῖς*

λοποιῖς, οἱ ὅμοιοι, οἴμοι o. d., som tss løpsss, hø homss, smø.*) Thi en anden, Sag er det nemlig med de sammenstødende J:Lyd, hvorpaa baade Græskten og Latinen selv giver os mange Exempler, saasom *Aut, Idiota, dii, piis, ii, mihi, tibi, mirifici o. m. a.* Ei heller kan Analogien af *ai* og *ae* ene bevise Noget, saalænge de unægtelige historiske Beviser, som vi snart skulle see, lære det Modsatte, med mindre Sandsynligheden skulde være gyldigere Beviis end Virkeligheden selv.***) Og hvad endelig det latinske *Legn* æ angaaer, som bruges for det græske *oi*, saa ofte Ordet ikke er reent omdannet til et latinskt (saasom *vinum, vicus*, hvor *oi* ligefrem er bleven til *i*), da er det ikke allene ikke vist, at det nogenstunde har lydet som vort *ø*, men tvertimod af mange Exempler kjendeligt, at det ikke har lydet saaledes, men enten som *e* eller som *i*. Det første sees af dets hyppige Forvevling i Orthographien med *e* eller *ae*. Saaledes finder man jævnlig *comedia, tragedia, fenus, femina, fenum*, samt *mæstus, caelum, prælium*, istedetfor *comoedia o. f. v. med æ*. Ligeledes anfører Isidorus (Gramm. lib. I. c. 26 de orthographia) endeel Ord, som udtales eens og allene ved Orthographien maae distingveres fra hinanden, og deriblandt Følgende: *fedus* quod est deformis, per *e* solam scribendum; *foedus* quod est pactum, cum *oe* diphthongo scribendum; og ligeledes *pene* per *e*, *poena* per *oe*, til hvilke Bemærkninger der ingen Grund havde været, hvis *oe* ei var bleven udtalt som *e* (ligesom man i mange af Tydslands Provindser hører f. Ex. *schön* udtalt *sch een* o. d.) Ligeledes skal paa Indskrifter, efter J. Lipsius (de recta pronunc. lat. lingvæ, Opp. omn. Vol. I. p. 457 fol.) forekomme CROETA for Creta (skjøndt vel snarere brugt til at udtrykke J:Lyden af det græske *η* i *Κρήνη*). Af hvilket alt der altsaa ingen Tvivl kan være om, at det latinske *oe* ikke lød forskjellig fra *lukt e*. Men dermed er endnu ikke sagt, at det græske *oi*, i hvis Sted det sædvanlig brugtes, har havt denne Lyd, da ikke blot i selve Latinen det ældgamle *pilumnoe* poploe for *-mni populi* og

*) Flere Modgrunde mod Senffarth, som især har denne Idée, see i Recensionen over hans Werk i Gallische Allg. Litt. Zeit. Julii 1829. No. 130, og Fortsættelsen i Sept. s. U. Ergång. Bl. No. 98 flg.

**) Beckh anfører i corp. inscr. p. 723 og 778 at for *oi* og *ω* skreves i ældre Tider OE, f. Ex. i en Tanagraisk Indskrift ΔΙΟΝΥΣΟΕ, og stutter til dets Udtale af Romernes tragoedus for *τραγωδός* og Analogien af AE for *ai*. Men deels har hiint vel sin Oprindelse af den ældste dorisk = boeotiske Form *τραγ-*(*αι*)*ιδός*, (senere contraheret til *τραγ-ωδός*), hvis græske Endelse *-idos* da i den bredere latinske Udtale blev til *-edus*; deels, da E i den ældste Skrift brugtes for Lyden J, vil OE saavel som AE i Græskten have været det samme som OI og AI, samt OI have været to Slags: det ene, hvor *o* var kort eller blot orthographisk, hvoraf Lyden altsaa var *i* *δαου*; det andet, hvor *o* var langt, siden skreven *ω*, og saaledes *oi* brugt i Dativ for *ω*, ligesom AI baade var *ai* og *ω*.

fascinoe for -ni i de Saliariske Vers, loebesum og loebertatem for lib. hos Festus (i Gothofredi auctores l. latinæ p. 306, hvortil han endnu sæier: ita Græci λαιβή & λαιβω; og aholoes for ab illis hos Samme (p. 243), hvilket han blot anfører som Exempel paa at I ikke fordobledes af de Gamle, og altsaa ikke anfaae oe for i som nogen Tvivl underkastet; da, siger jeg, ikke blot disse Exempler bevise, at oe i det ældste Latiniske brugtes som Betegnning for F: Lyden; men endog i Latinen Vocalen i jevnlig forekommer for det græske oi, saar som i Nom. og Dativ; eller Ablativendelsen af 2den Declination, hvor i ogis svare til det græske oi og ois, hodidocos hos Festus (p. 296) udtrykker det græske ὁδοδόκος, vicus og vinum ere dannede af οἶκος og οἶνος (Foikos og Foivos), og der endelig findes Steder nok, hvor Latinerne, naar de ei agtede paa den orthographiske Brug, men allene rettede sig efter Lyden, skrev picile for poecile, solicismus for soloec. (hos Aufon.) synaliphe for synaloephe, Idipus for Oedipus, Inomans for Oen., altsammen til at udtrykke det græske oi; ligeledes cimiterion i de gamle Martyrologier for κοιμητήριον; og hos Sidon. Apoll. miræ for μοῖραι, metici for μέτοικοι, hecatombion for ἑκατόμβιον (s. Salmas. not. ad Spartianum p. 60); ligesom omvendt macri campi og Festi ved Rom udtrykkes med græske Bogstaver hos Strabo ved μακροὶ κάμποι og Φῆστοι, — hvilke Bevise samtlig skyldes Weststeen p. 186 sq. Fremdeles siger Terentianus Maurus: OI similiter O & E fit, ἴωτα quod Græcum fit, og Victorinus bemærker, at hvis man ikke havde indført det græske y (hvis Lyd vi nedenfor skulle see at være i), havde man maattet skrive Hylas og Zephyrus med oe (s. Lipsii opera l. c. p. 457). Endelig giver ogsaa Analogien af de Latiniske Ord, hvori o og kort u i Derivation og i Sprogets Uddannelse ere gaaede over til fort i eller det ligegældende y, ligesom og Grækernes Y fra Lyden u til i (s. Ex. olli og olie til illi og illic. "Qvirina tribus a Curensibus Sabinis appellata" Festus p. 393; optumus til optimus, maximus til maximus, decumæ til decimæ, lacrumæ til lacrymæ eller lacrimæ, clupeus til clypeus og clipeus; Endelsen -ubus i 4de Decl. til -ibus, Brundusium til Brundisium) rimelig Formodning om, at det oe som i Derivation er opstaaet af langt u (s. Ex. pomœrium af mûrus, moenia af mûnio, poena af pûnio, Punicus af Poeni) ogsaa maa have været langt i, hvilken Overgang og synes naturligere end fra u til en Lyd ö. Ja man finder det endog i gammelt Latin skrevet oi for oe og u, s. Ex. moinia, moiros, oisus, oitier, oitile for moenia, muros, usus, utier, utile; coiravit og coeravit for curavit, moenera og munera, meincipium og munic (s. J. Lipsius l. c. p. 457) hvilket Slægtskab imellem u og i vi nedenfor ved Y nærmere skulle see; jvf. Quintiliani inst. or. I. 7, 27, hvor cui siges forduim at være

skreven ad pingvem sonum*) *qvoī*, tantum ut ab illo *qvi* distingveretur. Af hvilket Alt nu rimeligst følger, at det latinske *oe* ikke kan have været andet, end enten *e* eller *i*, og, da de fleste Vidnesbyrd tale for det Sidste, det Første da maa have havt sin Grund i Latinernes bredere Udtale, ved hvilken *J*-Lyden sank noget imod *e*, eller begge ligesaa lidt altid bestemt distingveredes som ved *E* i Græskten, der oprindelig var Tegnet for begge; hvilket sees af Quintilians Beretning (I. 7, 24) at *sibi* og *qvasi* ofte fandtes skrevne sibe, *qvase*; samt (I. 4, 17): *Quid? non E qvoqve I loco fuit? ut Menerva & Ieber (Ioeber s. ovenfor) & magester, & Dijove & Veijove pro -vi? Var altsaa *oe* liig *i*, og *oi* i Latinen betegnet *oe*, saa maa *og oi* have lydet som *i*.*

Men ligesom vi nu allerede af den latinske Betegning *oe* have en stor Sandsynlighedsgrund for at Diphthongen *oi* hverken har været udtalt *oi* (*oi*) eller *ø* (hvortil aldeles intet Spor findes i noget af Sprogene), saaledes bevises dette endnu tydeligere og visere af de Data, man har hos de græske Forfattere selv. Af det ovenfor S. 16 anførte Sted af Schol. til Dionysius Thraxeren have vi allerede seet saa Meget, at *oi* sættes i lige Kategorie med *ai*, altsaa ligesom dette er en blot enkelt Vocallyd, der endydermere er anceps og ofte kun bruges kort, hvilket altsaa ingentunde kan bestaae med en Udtale som *oi*. Da der nu heller ikke gives mindste historiske Beviis for en Udtale af *ø*, som kun falstelig er formodet af Analogien med *ae* eller *ai*: saa levnes der intet Andet, end den hos Nygrækerne endnu stedse herskende Udtale af *oi* som blot *i*, eller rettere som *v*, hvis Lyd vi nedenfor nærmere skulle see at have været et *J*, i Begyndelsen af Stavelsen digammet, omtrent *vi*. Og at dette virkelig var den gammelgræske ved *oi* betegnede Lyd, skulle vi nu see af følgende Beviser.

1. *J* Schol. Stephani til Dionys. Thrax (s. Bekkeri Anecd. Vol. II. p. 790—91) siges, at Nogle ville skrive Ordet *στοιχείον* med blot *i* (*στιχειόν*) derivet af *στικηδόν*, og at *o* altsaa her er overflødigt (*ἄλλοι* nemlig *λέγουσιν, παρὰ τὸ στικηδὸν γράφουσθαι στικεῖον, καὶ πλεονασμῶ τοῦ ὀ στικεῖον*), hvilket ei kunde siges, hvis *oi* og *i* ei lode eens. Og

*) Thi at *pinguis sonus* ligesom *densus*, *crassus*, ikke er andet, end Grækerne *ἡ δασεία*, eller den Labial-Aspiration, som udtryktes ved Digamma, sees af Terent. Maur. som sp. 12 siger om *u* forved *i*:

Crevifse sonum perspicis & coisse crassum,

Unde *Æoliis litera fingitur Digammos*

om hvilket det derpaa p. 23 hedder, at det, ved at sættes foran, danner *Ἐσπερον* til *vesperum*, *Ἐρία* til *vesta* o. s. fl.

derpaa ligeledes: τὸ στοιχεῖον (Stichion) παρὰ τὸ στοιχος (ogsaa στίχος, oprindeligen στόχος, hvoraf da ο orthographisk er beholdt i det til στίχος forandrede Ord) τοῦτο παρὰ τὸ στείχω· τὰ γὰρ ἔχοντα τὸ ὄ ἐγκείμενον ἐν τοῖς ῥήμασι ἔχουσι τὸ ε̄ (ο: *J*:Lyden skrives i Nomina med oi, i Verba med ει). Det Samme lærer Apollonius Dyscolos de pronomina. føiet af Meisius til hans Udgave af Maittaire de dial. som (περὶ τοῦ I) efter Tryphon siger, at ολος kommer af ἴος ved Pleonasme af ο, (Τρύφων φησὶν τὸν ἴον ἐγκέσθαι, ἀφ' οὗ θελυκὸν τὸ ἴα, ἀφ' οὗ τὸ ολος (urigtigt læses her οἶος), κατὰ πλεονασμὸν τοῦ ὄ).

2. Et andet Sted i samme Scholier (Bekkeri Anecd. Vol. II. p. 777) siges om Digamma (F) σύμβολον παρ' αὐτοῖς Αἰολεῦσιν ἐστίν, ἐκφωνήσεως ἔχον τῆς οἰ καὶ ὄν διαφθόγγον. Dg da nu F, som vi nedenfor nærmere skulle see, siden blev erstattet ved *T*, saa følger deraf, at og dette var baade *ou* og *oi*, og at altsaa *oi*, naar det var eenslydende med *v*, hverken kan have været *oi* eller *ϕ*, men allene den *J*:Lyd, som vi nedenfor uimodsigelig skulle see at have været udtrykt ved *v* *ψιλόν*.*) Dgsaa viser det Slægtskab, vi nylig have fundet imellem *u* og *i* i Latinen, sig ligeledes imellem *ou* og *oi* i Græskten, da f. Ex. *Μοῦσα*, *Ἀρέθουσα* dorisk lyde *Μοῖσα* (der atter efter Clemens Alex. *Προτροπε*, p. 19, Lutet. 1641, æoliisk skrives *Μῦσα*) og *Ἀρέθειουσα*, da Participendelsen *ουσα* bliver *οισα*, saasom *φέροισα*, *λιποῖσα*, *ἴν.* *ὑπακούσω ὑπακούσω*, v. d. fl. f. Fischer ad Wellerum p. 117—118, i hvilket alt der ikke er nogen Grund til at antage *oi* for andet end *i*, i det høieste med et Slags Labial; Udspiration *ui* eller *vi*,**) som nedenfor vil sees at have været *v* egen, men efter en Consonant identivt blev ukjendelig og altsaa blot i Orthographien udtrykt ved *o*. Dg ligesaa hed: der det hos Apollon. Dysc. l. c. p. 426 om ἐμοῖ: Αἰολεῖς ἐμοῖ, βαρέως (ο: med Tonen paa næstsidste). *Βοιωτοὶ δὲ διὰ τοῦ ὄ, ἐμὸν, συνήθως* (ο: som sædvanligt, med Tonen paa sidste Stavelse), καθότι καὶ τὸ καλοῖ, καλό. Δωριεῖς ἐμίν. hvori Modsetningen er imellem βαρέως og συνήθως, ved det tilføiede διὰ τοῦ ὄ altsaa maa tænkes γεγραμμένον, og denne Forskjel altsaa blot er orthographisk, saavelsom og *i* i ἐμίν.

*) En mærkelig Tilighed hermed finder Sted i det hebraiske Sprog, hvor *h* og *h* alternere med hinanden, og, naar de ei have Vocal, quiescere den ene i Schurek, den anden i Chirek. Saaledes ere Verba *חָך* ikke sjelden og *חַך*, og i Genes. 4, 18, benævnes een og samme Mand lige efter hinanden baade *חַחֲמָה* og *חָחֲמָה*. Dg endeligen i Slutningen af søgølerede Nomina bliver *h* til *h*, *h* til *h*, ligesom Digamma (F) til *ou* og *oi*. f. Ex. *חַחַח* til *חַחָח*, *חַחַח* til *חַחָח*.

**) Saaledes siger Terentianus Maurus p. 12:

Vice versa si sit prior U, sequatur illa (I)
Cum dico vide, contulit I sonum priori, —
Unde Æoliis litera fingitur Digammos.

3. Findes *oi* paa Indskrifter og i gammel Skrift ikke sjelden forvekslet med *v*, *i*, *ei*, hvilke alle komme overeens i Lyden *J*, samt med det latinske *i*, hvilket ikke kunde være bleven Tilfældet, dersom det havde havt en derfra forskjellig Udtale, da det netop er Udtalens Ægthed, som giver Anledning til saadanne Forvekslinger. Exempler give de af Wetsteen (p. 186) og Eiskovius anførte *ΙΩΝΙΣΤΗΣ* for *ἰωνιστής* paa en Mynt fra Cæsars Tid (hos Occo. p. 8), og ligeledes *ΟΜΟΝΙΑ* for *ὁμόνοια* (p. 362), samt paa fire Mynter af Antoninus Pius *ΟΙΚΟΣΤΟΤ* for *εἰκοςοῦ* (p. 263), foruden endeel Ord som Salmasius (not. in Capitol. 171) anfører at skrives ifleng med *oi* og *v*, (Wetsteen *ibid.*) jvf. nedenfor No. 4. Ligeledes en Indskrift i Spons's Reise (I. p. 388) over Rufinus (omtrent 400 e. Chr.) hvor han kaldes *πριμοπιλαριος* *v*: *primipilarius*. Ja endnu langt ældre *ἄFυδός*, *αἰλαFυδός*, *κισαραFυδός* efter den nylig omtalte boeotiske Skrivemaade for *ἄοιδός*, paa den agonistiske Indskrift (s. Bøckhs Staatshaussh. der Athener II. S. 359 og 393), og *ἵππος*, *προβάτῃς*, *τῷ* o. fl. for *ἵπποις*, *πραβάτοις*, *τοί*, paa den Orchomeniske, og *ΙΣΟΙΚΗΕ* for *ψυχή* i inscr. Herodis Att. hvilket Alt, sammenlignet med de øvrige Grunde, ikke kan forklares om nogen forskjellig Udtale, men blot om en forskjellig Skrivemaade af een og samme Lyd. Ja som blot i viser det sig i *οἶκος*, Lat. *vicus*, ogsaa skrevet *Εἶκος* (s. Bøckh Staatssh. II.) hvoraf sees, at *o* som Digamma med *i* i Ordets eller Stabelfens Begyndelse har, ligesom *v* (s. nedenf.) givet Lyden *vi*.

Med en betydelig Mængde Exempler af de boeotiske Indskrifter forsyner os her atter Bøckh i hans Afhandling de dialecto Boeotica (Corp. inscript. græc. p. 723 sqq.), kjendt i en ganske anden Hensigt, da han deraf vil vise, at den boeotiske Dialekt var den raare, hvoraf den nuværende nygræske Udtale skulde være opstaaet; hvilket imidlertid kun er en Formodning, der allene grunder sig paa Ægtheden af begge (at Boeoticæ & hodiernæ pronunciationis *similitudo probabile* reddit, e rustica vetusta natam esse recentem. p. 718, col. a.), men som ligesaa lidt beviser Noget, som den selv i nogen Maade er beviislig. Thi hvad det sidste angaaer, da er det saa langt fra at være grundet paa nogen historisk Beretning, at det meget mere er alt for usandsynligt, at den boeotiske Dialekt, der var indskrænket til en enkelt liden Egn, hvis Beboere endydermere havde Ord for at være de dumme i Grækenland (hvo kjender ikke Horatius Boeotum crasso in aëre natum, og Corn. Nepos's Dom i Alcibiades?) og ikke vides at have sammesteds i senere Tid spillet nogen fortrinlig vigtig Rolle eller udsendt Colonier til andre Egne, før da det efter Bøckhs Mening kun skulde være Landmændene, hvorfra den skulde være udgaet, — at denne Dialekt, siger jeg, skulde have ubrudt sig saaledes, at den var bleven og nu i et Par Tusende Aar har været den ene herskende ikke blot i det egentlige Grækenland, men i alle græsk talende Egne, hvorfra utallige Beviser raabe os imøde (blot paa Eiskovius's Tabeller mellem 3 og 400 uimodsigelige). Og ikke mindre usandsynligt er det, at den raac, af Aristophanes til Vatter fremstillede, Bondetale skulde have været den blødere, finere, graziosere (hvilket man jo ikke kan nægte at den nygræske er, da nogle af dens Modstandere jo endog anføre dens formeentlige Mangel af Kraft som et væsentligt Beviis imod den), de Danendes Sprog derimod det haardere, bredere, fuldere, hvori det boeotiske, romerske og nygræske *Πίραυς*

skulde have lydet *Petræius, Achæis Akatois, Tri Hæra* o. s. fl. ja, at Disse, endog i de første Athundreder, da Videnskabelighed endnu herskede blandt Grækerne og Sproget især studeredes og behandledees saa omhyggeligen af Grammatikerne (thi allerede den Tid finde vi Exempler nok paa denne Udtale) skulde have optaget denne de raac Landmænds Udtale; og at endelig ikke en eneste af Grammatikerne, hvilke jo dog maatte vide Noget derom, med et Ord omtaler nogen af disse to besynderlige Begivenheder. Hvor langt naturligere vil man ikke af den Liighed, som Ordene efter den boeotiske Skrivemaade have med de samme i Nygræksen, slutte, at de Bogstaver, som Boeoterne i saadanne Ord benytte, ikke have havt forskjellig Udtale fra dem, som brugtes af de øvrige Græker, Forskjelligheden altsaa blot har været orthographisk (f. Ex. at den Lyd, der hos de andre betegnedes ved *oi*, hos Boeoterne har været betegnet ved *υ*), især da saa mangfoldige andre Beviser gjøre det utvivlsomt. Og saaledes burde man i Dialekterne gjøre Forskiel imellem hvad der er virkelig forskjellig Lyd (f. Ex. naar doric *α* bruges for *ω*, eller *η* for *αι*), og hvad der blot er forskjellig Betegningsmaade for een og samme Lyd, eller orthographisk Forskjellighed (f. Ex. naar *ει* bruges for *ι*, eller *υ* for *οι*). Hvoraf ogsaa følger, at Dialekternes Afvigelser Intet bevise, hvor det ikke først af andre Data er afgjort, at de forskjellige Bogstaver virkelig havde forskjellig Lyd, hvilket hverken er paaagtet af Hermann, naar han i sin Bog de emend. rat. gr. gr. anseer Dialekterne for saa ypperligt et Middel til at udfinde den gamle Udtale, endskiøndt man paa den Maade kan faae næsten enhver Udtale ud for hvert Bogstav; eller af Bôsch, naar han her anseer Boeoternes Udtale, fordi de brugte andre Tegn (f. Ex. *υ* for *οι*), for forskjellig fra de andre Grækeres. Er det derfor af andre Beviser klart, at *υ* og *οι*, og hos Wolerne F, ikkun vare forskjellige Tegn for een og samme Lyd, hvilket Bôsch ikke vil kunne nægte, idetmindste ingen af hans anførte Grunde afviser, da blive netop alle de af ham fra Indskrifterne hentede Exempler paa *υ* for *οι* en Stadfæstelse af den ved andre Beviser godtgjorte Lydslighed af disse tvende Tegn; f. Ex. naar der i de paafølgende Indskrifter læses *Φυκία* for *οικία*, *ἀγρουκίχιος* for *ἀγροικ*. *ἄΦοιδός* for *αοιδός*, *κατάλυπον* for *κατάλοιπον*, *Ούναρχος* af *δύνα* for *δοίνη*, *τύ* for *τοί*, *ἵππυς* for *ἵπποις* o. d., hvor *οι* ikke var andet end *υ* og det er, idetmindste efter en Consonant, d. s. f. simpelt *ι*, maaskee i Begyndelsen af Ordet og efter en Vocal med en Labialadspiration af æolisk Digamma, lydende omtrent som vi. At dette virkelig er saa, og *υ* og *οι* ikkun vare forskjellige Tegn for een og samme Lyd, beviser fremdeles det allerede ovenfor citerede og ligeledes af Bôsch derpaa anførte men misforstaaede Sted af Apollon. *Dysc. de pron. Αιολεῖς ἔμοι σάρεως* (d. e. parorytoneret), *Βοιωτοὶ διὰ τοῦ υ̅ ἐμύ, συνήθως* (d. e. paa sædvanlig Maade, altsaa orytoneret, ligesom *εμοί*; saa at Bôsch altsaa urigtigen conjicerer *ἐμυ*, hvilket jo hverken i Henseende til Accentuationen eller til Endvocalen kunde kaldes det sædvanlige; og Forskjellen imellem dette og *εμοί* følgerlig ei kan af Forfatteren være sat i det blot forskjellig orthograferede *υ*) *καθότι καὶ τὸ καλοὶ καλύ*; paa Dansk: Wolerne skreve Ordet *em i εμοι* med synkende Tone, Boeoterne *εμύ* ved *υ* paa sædvanlig Wiis (d. e. med stigende Tone) ligesom de skreve *καλοί* (*kali*) *καλύ* (med *υ* og stigende Tone).” Om anden forskjellig Udtale, end den, Accentueringen giver, er her ikke Tale. Ligeledes anføres af samme Apollonius om Skrivemaaden af Pron. *οι*: *Αιολεῖς σὺν τῷ F, Βοιωτοὶ συνήθως τὸ υ̅* (thi saaledes Bekker rigtig for *ε̅*) *μεταλαμβάνουσαι*, d. e. Boeoterne ombytte paa deres sædvanlige Wiis *υ* for F, altsaa blot forskjellige Tegn for *οι*. Thi Choeroboskus's Anmærkning til Theodosii canones (Bekk. Anecd. p. 1215): *ἔτι δὲ προσθεῖναι (τῷ κανόνι) "καὶ χωρὶς τοῦ υ̅ τοῦ μακροῦ τοῦ γινόμενου ἀπὸ τροπῆς τῆς υ̅ δι' ἀόγγου παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς."* *τούτου γὰρ ἐπὶ τέλους ὄντος πολλάκις τρίτη ἀπὸ τέλους πίπτει ἢ ὄζεια τὸ γὰρ "Ὀμηροὶ τρέποντες τὴν οἰ δι' ἀόγγου οἰ*

Βοιωτοὶ εἰς τὸ ὄ μακρὸν προπαροξύνοισι καὶ λέγουσιν Ὀμηροῦ omhandler kun Accentuationen, at den nemlig falder paa tredje Stavelse fra Enden uagtet den korte Endelse *oi* forandres til langt *υ*, hvorefter altsaa ikke følger at Lyden, men blot at Quantiteten er forandret. De af Böckh anførte Steder, hvor *oi* vocotisk forvandles til *υ*, ere altsaa ikke beviisligent andet end orthographisk Forskjellighed. Og at dernæst *o*, som han videre bemærker, undertiden bliver til *oi* beviser ikke andet, end det vi ovenfor have viist, at ligesom i Latinen Lyden *u* i visse Ord forfinedes til *i*, saaledes blev ogsaa det *u* lignende *o* forfinet til det med *i* lige lydende *oi*, hvis *o* da kun af etymologiske Grunde beholdtes, som Mærke paa Oprindelsen. Det Samme var Tilfældet, hvor *oi* forandrede sig til *oi* (ο: *oi* til *i*), hvilket og tilkjendegives ved de anførte Ord af Etym. M. (p. 224, 36) *οἱ γὰρ Βοιωτοὶ τὸ ὠ καὶ ἰ (ωι) εἰς τὴν οἰ δίφθογγον* (ο: til den med to Tegn skrevne Enkeltlyd *i*, s. ovenfor S. 9 fgg.) *τρέπουσι, τὸ πατρῷος πατροῖος λέγοντες καὶ τὸ ἡρώϊος ἡρωῖος* (d. e. *patroios patrios, iroios irios*). I alt Dette ligger altsaa aldeles intet Beviis for nogen Udtale af *oi* som *oi* eller *o*, men tværtimod mere Grund til at antage, hvad der af andre Data er beviisligt, at Diphthongen *oi* var ligelydende med *υ* eller *i*, at det vocotiske *υ* kun var en forskjellig Skrivemaade for det almindelige *oi*, og at det *i* *oi* forekommende *o* var pleonastisk og blot indstødt (*εγκείμενον*) for at tilkjendegive Diphthongens Etymologie af det oprindelige *o* eller *ω*. I alt Fald har denne Forklaring ikke mindre Sandsynlighed end Böckhs ubegrundede Formodning, og stemmer, hvad hans ikke gjør, med alle de andre historiske Beviser for Udtalen af Diphthongen *oi*.

4. Fremdeles beviser ikke saa græske Ord ligeledes ved deres dobbelte Skrivemaade, at Diphthongen *oi* maa have tilkjendegivet den samme Lyd som *υ* eller *i*. Saaledes er hos Homer *δοιῶ* d. s. s. *δύω*, kun i Quantiteten forskjelligt, og *δοιός* ligeledes d. s. s. *δισός*, hvis sandsynlige Identitet i Udtalen bekræftes af Etym. M. p. 104, hvor det hedder: *δοιῶζω διὰ τῆς οἰ* (hvilket Tillæg allerede forudsætter, at der gaves en anden Skrivemaade for samme Lyd, da vel Jngen hos os behøvede at sige "d o i a z o med oi" eller "d o a z o med φ") *πρὸς ἀντιδιαστολήν τοῦ σ υ ν δ υ ἄ ζ ω, τοῦ σημαίνοντος τὸ συναυλιζομαι, ο:* for i Skriften at adskille disse to eenslydende Ord skrives det ene med *oi*, det andet med *υ*. Ligeledes *κοίρανος* d. s. s. *κύριος*, begge af *κύρος*. *τὰ κοῖλα* og *κύλα*, ogsaa *ἡ κυλάς*, heraf Lat. *cilium*, *supercilium*. *κοῖλος* og *κυλλός*, *κύλη*, *κύλιξ* og Verbum *κύλλω*, alle beslægtede og i Hovedstavelesen nænsynlig kun orthographisk forskjellig; og ligeledes *κοιλοιδιᾶν* af *κοῖλος* i Timæi Lex. Plat. p. 122, hvor Ruhnken beviser at det burde skrives *κυλοιδιᾶν*. *κοινός* kun ved Begyndelsesconsonanten forskjellig fra *ξυνός* s. Hesychius. *λύμη*, hos Hesych. ogsaa *λοιμη*, lige som *λοιμός* og *λιμός* hos Thucydid, hvorom nedenfor. Endvidere *λοιρός* og *λυρός*. *φλοῖσθος* af *φλοῖω* d. s. s. *φλύω*, *βλύω*, *φλέω*, *φλίω*, hvorefter Lat. *fluo* og *pluo*, og Bacchi Tilnavne *φλοῖος* og *φλυεύς*. *ρύζω*, *ρύζέω*, ogsaa skrevet *ροῖζέω*. *ρύβδην* og *ροῖβδην*. Fremdeles den dobbelte Orthographie af Navnet Jfles, hos Hesiodus *Ἰλέως*, hos Homer *Οἰλέως* (s. Hermann de emend. rat. gr. gr. p. 41 sq.) Af hvilket alt det og viser sig, at det her ovenfor under No. 2 (S. 49) anførte æoliske *μῦσα* for det dor. *μοῖσα* ifkun er orthographisk forskjellighed.

Ligeledes er det identisk ogsaa kun Orthographien, der fordrer *oi* for *v* i Reduplicationen af *μοιμίω*, *μοιμίλλω*, *κοικύλλω*, *ποιπνύω* o. d. sandsynlig dengang, ligesom nuomstunder i Grækenland, udtalte *mimiao*, *mimillo*, *kikillo*, *pipnio*, da Analogien taler for *J*:Lyd af Reduplicationen. Fremdeles anfører Wetsteen p. 186 af Cyrillus den Advarsel, ei at forveyle *διος* med *δοίος*, *πανταχῆ* med *πανταχοῖ*, hvilket og røber at Forskjellen mellem *oi*, *i*, *η*, ikkun fandt Sted i Skrift. Endelig viser Ligheden af *oi* med *i* sig og i det Homeriske *ἰω* (i Dativ) og *ἰα* (i Fem.), der efter Apollon. Dyrsk. er d. s. f. *οἶος*, *ἰοῖα*, ligesom *στοῖχος* eenslydende med *στίχος*, s. ovenfor No. 1 (S. 49). Og paa samme Maade er maastee og *ἴδμεν* (ion. og dor. for *ἴσμεν*) den regelmæssigere og oprindelige Plural af *οἶδα* istedetfor *οἶδμεν*, hvis *oi* blot er forkortet til *i*, men forresten ikke forskjellig i Lyden. Endskjøndt jeg, da Andre maastee ville, som man hidtil gjør, ansee alle disse og lignende Exempler for dobbelte, selv i Udtalen forskjellige, Former af samme Ord, ikke vilde paa dem grunde noget Beviis, dersom de ikke aldeles stemte med alle de andre Data, hvoraf vi deels have uddraget deels endnu fremdeles skulle udtrage sikre og uimodsigelige Beviser, og som derved endmere stadfæstes, ligesom de og omvendt stadfæste dem.

5. Bekjendt er fremdeles den Liighed af Navnet *ποιητικοί* med *Ποθτικοί* (*pi t i k i* eller sammentr. *pit i k i* (ligesom *pitin* nedens. No. 6) med *Pit h i k i*, som efter Dio Cassiuses Beretning (63, 18) kostede de tvende Sulpicier, der førte det første Tilnavn, Livet, fordi de derved syntes at formaste sig Noget imod Nero's pythiske Seire. Jof. Neimari Ann. sammesteds. Hadde man den Tid udtalt Ordet paa vor Viis *poi e t i k o s* eller *pö e t i k o s*, da havde de to ulykkelige Mennesker været uden al Fare. Thi om man endog med J. Lipsius (de pronunc. l. lat. p. 457) vil forandre det til *ποιτικοί* Lat. *pætica* eller *petici*, gjør det, efter hvad vi ovenfor have sagt om *oe*, Intet til Sagen, saasom deels selv *oe* var Betegnelse for *J*:Lyden, deels *E*:Lyden, som Lipsius tillægger det, hos Latinerne ofte traadde i Stedet for Grækerens *J*:Lyd og Latinerne jevnlig ombyttede *oe* med *e*. Det franske *oe* i *coeur*, som Lipsius her vil gjøre gjældende, har, idetmindste som det sædvanlig udtales, aldeles ingen Grund for sig, end sige at *v* som liigt med *oe* skulde have havt denne Lyd. — Et lignende Beviis for Liigheden af *oi* med *v* giver Hieronymus, som (s. Wetsteen p. 190) beklager, at *κ v ρ ο μ ν ῖ α* i Exodus og Psalmerne er forvelet med *κ ο ι ρ ο μ ν ῖ α*, hvorom Beda yttver, *similitudine soni per incuriam contigisse* (arbitror), ut *cynomia* pro *coenomonia* scriberetur.

6. Endnu kunne vi her med Wetsteen (p. 118) anføre et Psalterium papæ Gregorii fra det 8de Seculum, som skal bevares paa det Cambridger Bibliothek, og hvori det gamle Troessymbolum paa Græsk er skrevet med latinske og gothiske Bogstaver aldeles overs;

eenstemmende med den hos Nygrækerne herskende Udtale, og hvori *ποιπήν* er udtrykt pitin (for piitin, altsaa ii sammentruffen til i), *κοινωνίαν* kinonian; og ligeledes i 1ste Ps^{me} *λοιμῶν* limmon, *ἀμαρτωλοί* amartoli; ligesom og overalt *υ*, *ει*, *η* ved i.

7. Men fremfor alle stadfæstes den hidtil beviste Udtale af Diphthongen *οι* som *υ* undertiden og som *ι*, *ει*, *η*, med eet Ord som i, uimodsigeligen ved de orthographiske Regler, som i Mængde gives af de græske Grammatikere Herodian, Theodosius, Basilus Magnus, Moschopulus o. a. i det de anføre utallige Exempler paa, hvorledes den lignende Lyd i mangfoldige Ord maa distingveres ved en forskjellig Rettskrivning. Thi vil man endog maafee indvende, at disse Grammatikere alle ere fra en senere Tidsalder, end den, hvis Udtale vi her søge, nemlig den som herskede i den græske Literaturs gyldne Periode til omtrent et Par hundrede Aar f. Chr.; eller at nogle af dem, og navnlig Herodian rimeligviis er enten nægte eller meget interpoleret:*) da svarer jeg, at denne Indvending ingen Gyldighed kan have, saalænge det ikke er med uomstødelige og historiske Grunde beviist, men kun af andre Sprogs Skrivemaade blot formodet, at der gaves en anden og ældre Udtale, end den, der har 2000 Aars og ofte endnu en ældre Autoritet for sig; eller er viist, at denne Herodian i nogen Maade afviger fra de andre Grammatikere eller hans Epimerismer fra det, vi af dem kunne lære om den Lyd, de græske Bogstaver udtrykte; ikke at tale om den Cirkel, at ville bevise Bogens Nægtighed af den deri fulgte Udtale og nægte dennes Rigtighed paa Grund

*) Denne Mening yttres (efter Boissonades Beretning) Forfatteren til Cataloget over det Kgl. Bibliothek i Paris i Beskrivelsen af de der befindelige tvende Codices af dette grammatiske Verk; og Udgiveren Boissonade slutter det Samme deels af endel i Verket forekommende Udtryk, som aabenbare henhøre til en senere Tidsalder, deels af den falske Pronunciation og Totacismen, som skal have forledet den formeentlig senere Forfatter til mangen Feil; af hvilke to Modgrunde den første vel kan have Rimelighed, men den sidste aldeles berøer paa den falske Forudsætning om en anden ældre Udtale, end den, der beviistlig altid har været Grækernes, og hvis Rigtighed netop af dette Verk ligesom af mange andre berømte Grammatikeres Skrifter bevises. Man kan altsaa ikke forfaste denne Herodians Uttringer om Udtalen eller bruge dem til Beviis af Bogens Nægtighed, uden tillige at tillægge Theodosius, Basilus, Moschopulus og Scholiafterne til baade Theodosius og Dionysios Thrax samme Uvidenhed om deres Moderemaal's tidligere Udtale, eller og geraade i samme Modsigelse med sig selv som Titze, der paa eengang antager Moschopulos's Autoritet for fikker og tillige forkaster den Udtale, denne næsten i hver Linie af Verket *περὶ οχέων* lærer; s. min Skrivelse til Reiffig i Jahns Jahrbücher für Philol. 10 Bd. 1 H. 1829. p. 107. jvf. mit Svar til Ma t t h i å i Seebodes N. Archiv für Philol. August 1829. N. 38 flg. Begge (saavel Z. som M.) misforstaae deres Forfattere (Moschopulos og Choeroboskos), hvilke de citere som Vidner imod den nygræske Udtales Rigtighed, og bemærke derfor ikke, at de, i det de erkende disse Grammatikere for fikre Kilder, med det Samme give denne Udtale vundet Spil.

af at Bogen skal være uægte; eller om den store Usandsynlighed, at de gamle Grammatikere, blandt hvilke Hesychius naaer til det 4de, Sextus Empiricus, hvis Beviis om Diphthongenernes Udtale er soleklart og uomstødeligt, endog ind i det 2det Aarhundrede, og som alle stemme i den Henseende fuldkommen overeens saavel med hinanden indbyrdes som med de Data, man af ældre Forfattere har, ikke skulde have kjendt deres Modersmaals Udtale bedre, end vi Nordboere, eller, hvis en saa betydelig Forandring var foregaaet i samme, som den, man efter Erasmus's Spøg høs os har antaget, skulde have været uvidende derom. Ja begrunde ikke endelig nuomstunder vore Philologer deres grammatiske Regler og Ordkritik fornemmelig ved de græske Grammatikeres Autoritet? Hvi da i denne ene Punct mere end i de øvrige nægte dem vor Tillid? Og at nu disse ligesaavel i Henseende til *oi*, som i Henseende til de andre Diphthonger samt *η*, stadfæste den nygræske Udtales Rigtighed, vil blive indlysende af følgende Prøver.

a) I bemeldte Herodians *Επιμύριμοι* (udg. af Boisfonade i Paris 1819) kan man næsten kaste op, hvor man vil, for at finde, at Diphthongen *oi* var, som endnu, eenslydende med *v* (og det er, som vi nedenfor skulle see, med *i*, i Begyndelsen af Stavelsen digammeret eller adspireret med et Slags Labial-Articulation). Saaledes hedder det p. 10 *πᾶσα λέξις ἀπὸ τῆς βῦ συλλαβῆς ἀρχομένη διὰ τοῦ ὄ ψιλοῦ γράφεται ὡς βύθος, βύσος κ. τ. λ. πλὴν τοῦ Βοιωτία, Βοιωτός, καὶ βοῖδιον κατὰ συναλοιφήν, τὸ βοῖδιον*. Ligefaa p. 24, at alle Ord, som begynde med Lyden *du* skrives med *v*, undtagen *δοῖος*, hvoraf *ἐνδοιάζω*, og *δοῖδυξ*. Ligefaa p. 60: alle som begynde med *du*, undtagen *δοῖνη* og deraf deriverede, samt *βοιμάτιον* ved Synaloiphe for *τὸ ἰμάτιον*. p. 73 sq. alle som begynde med *kv*, *klv*, *krv*, med *v*, undtagen *κοιμῶμαι*, *κοιτη* o. m. fl. *κλοιός*, og *Κροῖσος* (Lat. Croesus). Og paa samme Maade p. 79 om Lyden *lv*, undertiden skreven *loi*. p. 88 *μν* skreven *moi*. p. 117 *πtv*, med *oi* i *πτοία*. p. 121 *qv* med *v* undtagen i *ροῖζος* o. fl. p. 137 *τqv* med *v* undtagen i *Τροία* og *Τροίξην* (Lat. Troezene). og endelig p. 137 sqq. Begyndelseslyden *ῶ* som *πρὸ παντὸς φωνήεντος ψιλοῦται* (maa her betyde: med enkelt Bogstav *v**) f. Ex. *ὕακινθος*, *ῥάδες*, *ῥω* o. fl. *πλὴν τοῦ οἶαξ, οἶημα, οἶος, οἶωνός* o. fl. samt *οἶός* med *vi*. Og ligeledes *v* foran Consonanterne undertiden skreven med *oi* (*διὰ διφθόγγον γράφεται*). Paa samme Maade læres og i det andet Stykke af samme Bog p. 216, at oprytonerede Masculina paa *ús* maa skrives *vs*, undtagen *φθοῖς* og *οἶς*; ligeledes de paa *οἶος*, undtagen *οἶός* med *vi*, samt

*) *ψιλόν* modsættes saaledes andetseds *διφθόγγον* (o: en med to Bogstaver skreven Vocallyd) f. Ex. p. 277 siges om *άλύεις* at det skrives *ψιλον καὶ διφθόγγον* (med *v* og *ei*), ligesom om *οἶος*, *γροῖος* o. a. *διφθόγγα καὶ ἦ*; jvf. næste Side, Linie 4.

προπαροξύτονα paa *vros*, undtagen *πάρουος* og overhovedet alle de, der komme af *οἶνος* (vinum). Fremdeles hedder det p. 233, at *παροξύτονα* paa *οια* skrives med Diphthongen *οι*, undtagen Participierne paa *οια*, saasom *τετυφνῖα*, samt *μυῖα*. men *ἀφῖα*, *ο*: *ἄγραυλις* (Svid. *ἔγγραυλις*), *ψιλόν* (*ο*: med enkelt *υ*). Samme orthographiske Distinction gjøres p. 253 mellem Verba paa *ύχω* og *οἶχω*, paa *ύω* og *οίω*, ligesom hos Moschopulos *π. σχεδ.* p. 80 sq. og 50 sq. Af hvilket Alt altsaa sees, at Forfatteren har anseet *οι* for eenslydende med *υ* og *υι*, mellem hvilke to Forskjellen ogsaa kun var orthographisk. Paa Liigheden med *ι*, *ει*, *η*, som af Andre sees, har jeg isvrigt hos ham ingen Exempler fundet; hvilket maaskee kommer deraf, at disse sidste ikke have deres Oprindelse af den primitive *υ*-Lyd eller i Begyndelsen af Stavelsen have den Labial-Abspiration som hine. Thi at *οι* og *υ* efter en Consonant og i daglig Tale har været en blot *υ*-Lyd, vil uden tvivl af de andre Beviser være tilstrækkelig indlysende.

b) Det Samme som Herodian lærer Basilus Magnus, af hvis *ἐρωτήματα* p. 594 Eiskovius anfører følgende: *πᾶσα λέξις ἀπὸ τῆς κῶ συλλαβῆς ἀρχομένη διὰ τοῦ ῥ ψιλῶ γράφεται, οἶον κύριον, κῶμα, πλὴν τοῦ κοῖλον, ὃ σημαίνει τὸ βαθύ, ἐξ οὗ καὶ κοιλία καὶ κοιλῖαινω.* og p. 609: *πᾶσα λέξις ἀπὸ τῆς ῥῶ συλλαβῆς ἀρχομένη διὰ τοῦ ῥ ψιλῶ γράφεται, οἶον χρυσός καὶ ἕτερα. χροῖα δὲ μόνον δίφθογγον.* Belasii anfører det Samme under *Ε*, men med Exemplerne *κυψέλη*, *χρυσός*, og foruden Undtagelserne *κοῖλον*, *χροῖα*, ogsaa *χρηστός* og *χριστός*, hvilket altsaa beviser Liigheden af disse Tegn's Lyd. Og Basilus levede fra 316—380 efter Chr. saa at Indvendingen mod det nybnævnte herodianiske Verks Egthed ikke nytter stort, især da det ovenfor (S. 50) nævnte *οἶκοςοῦ* paa Mynter er fra den virkelige Herodians Tid.

c) En tredje Auctoritet af samme Slags er Theodosii Alexandrini *grammatica* ed. Goettling, Lips. 1822 paa flere Steder, f. Ex. p. 70: *Τὰ διὰ τοῦ ῥῶ (δισύλλαβα* p. 73) *διὰ τοῦ ῥ ψιλῶ γράφονται, οἶον ψύχω, τρύχω, σμύχω, βρύχω, πλὴν τοῦ οἶχω καὶ στοίχω* (sædvanlig skrevet *στείχω*, som vi have seet, eenslydende med *στίχω*). p. 71 *τὰ εἰς οἶα παρὰ τὸ νοῦς καὶ ῥοῦς καὶ χροῦς καὶ πλοῦς καὶ βοῦς γινόμενα διὰ τῆς οἶ διφθόγγου γράφονται, οἶον εὔνοια κ. τ. λ.* hvilken Bemærkning vilde have været aldeles overflødig og tautologisk, dersom der ikke gaves andre Betegningsmaader for den samme Lyd, end *οι*. Og at dette var *υ*, see vi af de andre Steder; saasom atter p. 73, det samme som paa p. 70 og p. 75: *τὰ εἰς οἶ διὰ διφθόγγου γράφονται, οἶον Σπιτοῖ, Μεγαροῖ, Πειραιοῖ, ἐπτανθοῖ, πλὴν τοῦ πάνυ, μεταξὺ, μεσσηγῶ.* og saaledes m. fl. St. Thi lad nu endog Een paastaae, at alle disse Beviser muligens ere byzantinske Jnterpolationer og altsaa for nye til at bevise

Noget for den ældre Tids Udtale, saa maatte han, selv dette tilstaaet, jo vel først bevise, at denne ældre Udtale havde været anderledes og gjendrive alle de andre Kjendtegn, man har paa dens Ægthed, inden denne Indvending kunde have nogen Gyldighed.

d) Den fjerde Grammatiker som lærer det samme er Manuel Moschopulos fra Kreta, hvis Autoritet Tige (nu Prof. i Wien) tillægger stor Vægt og i Fortalen til sin Udgave af dennes opuscula grammatica p. IX. sq. siger, at han var Grammaticus sua repute percelebris, ligesom og: Debent autem esse in pretio hæc opuscula non solum propter Moschopuli ipsius in re grammatica acre iudicium, sed vel potius propterea, quod constat, Grammaticorum vetustiorum, eorumque maximorum, Apollonii Dyscoli ejusque filii Herodiani, Tryphonis, Hephæstionis, Dionysii Thracis, Syngeli aliorumque diligentiorum scrutatorem extitisse neminem, quam Moschopulum illum Cretensem, ut qui nobis in scriptis suis *illorum doctrinam unus fere quam sincerissime conservavit* suisque observationibus adauxit. hvilket Sammenligningen med det, vi af disse Grammatiker have, og beviser. Samme Moschopulos angiver i sit andet Værk *περί σχεδῶν* (Luert. 1545) ikke allene p. 4 blandt de øvrige *ἀντίστοιχα* (ligelydende korte og lange Vocaleer) s. ovenfor p. 13, ogsaa Diphthongen *oi* som det til *v* svarende lange Vocaleegn, men oplyser dette endog ved den hele paafølgende Analyse og Sammenligning af eenslydende græske Ord, hvor det s. Ex. strax i Anledning af Ordet *κύριος* bemærkes, at nogle Ord som have denne Begyndelseslyd skrives med *v*, saasom *κύριος*, *κῆμα*, *κωλίω*, *κύκλος* o. fl. andre med Diphthongen *oi*, saasom *κοῖλον*, *κοιλία*, *κοίρανος*, *κοινωνός* (jvf. ovenfor p. 52 No. 4 og p. 56 b) o. fl. blandt hvilke det er mærkeligt at der ogsaa forekommer *κοιαιώω* og *κοιαισίνω* s. qvæstor og qvæsitor, hvilket vel hidskrifer sig fra Brugen af baade *ou* og *oi* for det æoliske Digamma, s. ovenfor S. 49 No. 2. Ogsaa hos denne Grammatiker anføres sædvanligen *oi* kun som ligelydende med *v*. Men at dette dog ogsaa var en *J*-lyd, ligesaavel som *i*, *ei*, *η*, sees af p. 15 sammesteds, hvor der udtrykkelig distingveres imellem Ort h o g r a p h i e n af *ἡμῶν* og *ὑμῶν*, som altsaa maae have været temmelig eenslydende; og hvilken Lige lyd vel og er Marsag i, at det nygræske Sprog, ligesom maastee allerede forud den daglige Tale, istedetfor *ὑμεῖς* bruger Ordet *σεῖς* eller *ὑσεῖς*, og istedetfor de andre Casus deraf *σᾶς*. Alle de Grunde, som der anføres hvorfor *ὑμεῖς* maa skrives med *v*, *ἡμεῖς* med *i*, (s. nedenfor angaaende Udtalen af *v*, No. 13) havde ingen Anledning havt, hvis disse to Vocaleer havde lydet forskjellig; og at *η* var et *J* have vi ovenfor seet. Ligeledes p. 73; s. nedenf. u. samme No. 13.

8. Endelig have endnu et fra Grammatikerne henteligt Beviis i den ovenfor S. 15—17 anførte eenstemmige Diphthonginddeling af Scholiasten til Dionys. Thrax, Theo:

dofius, Choeroboskos og Moschopoulos, hvoraf sees, at Dipthongen *oi* hverken henhørte til δίφθογγοι κατ' ἐπικράτειαν (*α, η, ω*), altsaa ei kunde lyde som *o*, eller til δίφθ. κατὰ κρᾶσιν (*αυ, ευ, ου*), altsaa ei kunde lyde som *oj* med kort *o*, eller endelig til δίφθ. κατὰ διέξοδον (*ηυ, αυ, υι*) altsaa ei heller kunde lyde som *oj* med langt *o* eller *ωi*. Der staaer altsaa kun tilbage, at det maatte lyde enten som *φ*, ligesom *αι* lyder *æ*, men som vi ovenfor have seet det ikke kan; eller, da det er ligelydende med *v*, som vort *γ*, men som vi nedenfor skulle see aldrig har været Lyden for *v*, eller endelig, — hvad der altsaa bliver det eneste rigtige, og bevises af saa mange andre Grunde — som *i*. Men da det imidlertid i saa Fald kunde synes at maatte med samme Grund være henført under δίφθογγοι κατ' ἐπικράτειαν, som *ει*, hvori (s. ovenfor S. 15) Lyden af *ε* er opslugt foran *i*, og *o* altsaa, naar Udtalen af *oi* var blot som *i*, og maatte være det: saa maa *Γ*: Lyden dog her have haft en egen Modification, som og vil have været Aarsag *i*, at det sjeldnere forveksles med de andre *Γ*: Tegn, end med *v*, med hvilket det, som vi nu have seet, har været aldeles eenslydende. Og da denne Modification, som nedenfor vil erfares, ved *v* har bestaaet i en Digamming eller Labial: Adspiration som et Slags *v* foran *i*, saaoftē ingen anden Consonant begyndte Stavelser: saa er det og rimeligt, at det samme har været Tilfældet ved *oi*, især da *o* ligesom *ou* var et saadant *v*, s. Ex. i Κοῖντος Quintus, οἶκος (Fikos) vicus, men derimod denne Adspiration, ligesom den der betegnes ved Spiritus asper, i den *i* Ordet efter en Consonant blev uheldig, og *i* saa Fald altsaa begge Tegnene, baade *oi* og *v*, lode som simpelt *i*. Grammatikernes Distinction tager saaledes uidentvivel kun Hensyn til *oi* eller *v* udtalte ene for sig og uden Forbindelse med nogen foregaaende Consonant.

9. Den samme Udtale af *oi* bevise de Skrivemaander, som Wetsteen (p. 185) og Velski (p. 79) anfører af gamle Codices, hvor Afscriverne have forvekslet *oi* med *v*, hvilke Feiltagelser siensynlig kun have deres Grund deri, at Udtalen af disse Tegn var een og samme, nemlig som *i*. Saaledes anføres af codd. N. T. ἄρτυ for ἄρτοι, δίκοια for δίκτια, λυπαί for λοιπαί, πλατοίνουσι for πλατίν., ἡτυμασμένην for ἑτοιμ., χλαμοῖδα for χλαμύδα, προσεκόνου for προσεκύνου, πολλοῖς for πολύς, σὺ λέγω for σοὶ λέγω, ὄδνορίας for ὄδοπορίας (jvf. holidocos hos Festus), ἐγὼ ὕδα for οἶδα, φυνίκων for φουνίκων. Og nu ligeledes *oi*, skjøndt sjeldnere, forvekslet med *η*, i N. T. ἐκείνη for ἐκείνοι, i en Cod. af Herodot κατηκοῦσοι for κατοικοῦσοι, og af Xenophon οἱ κάλιση for κάλλισοι, οἱ ἄριση og μέριση for -ισοι, hvilke Beviser ere af samme Art, som de ovenfor S. 50 under No. 3 anførte ældre Forvekslinger paa Mynter og andetsteds, altsaa ikke tillade nogen Indvending om, at de først ere fra en sildigere Tid.

10. ¹⁰ Alt dette stadfæstes endelig og af Eustathius til Homer, der ogsaa i Henseende til disse Vocaler (Fl. p. 94) anfører som *παρηχῆσεις* eller *ταύτοφωνίας*, d. e. som Ordspil af eenslydende Stavelser, følgende tre: *σύνλλη κοίλης ἐκ νηός — τὴν Επειὸς ἐποίησε σὺν Αθήνῃ* — og *Χάρυβδις ἀναρῶοίβδει ὕδαρ*, i hvilke *οι* ikke blot angives for liigt med *υ*, men i det mellemste Exempel endog med *ει*. Og af samme Art er den Parichesis, som Minoides (p. 136) anfører af Eustath til Fl. A. p. 159 og Odysf. I. p. 1657, om Taleren Himerius, som fandt Behag i at bruge det Slags Niim: *ὡς πον καὶ παρὰ Ἱμερίῳ ἔχει τὸ, κοιμίζει μὲν δῆμον κνμαίνοντα. ὅπερ ὁμοίως ἔχει τῷ κοιμήσει δὲ κύματα δαίμων καὶ Φυλέα φίλον μακάρεσσι θεοῖσι*, hvor altsaa *οι* var liig med *υ*, og *υ* med *ι*. Thi lad end Homer ikke have tænkt paa saadanne Parichesiser og disse allene være et Kunstlerie af Eustathius, saa ligger dog Anledningen til dem i Lydenes Liighed, uden hvilken Eust. ikke kunde være falden paa denne Idee.

Og efter disse sikkre Grunde for Udtalen af *οι* som *υ* eller *ι* lade sig nu saa meget mere tvende Steder forklare, hvorom der undertiden har været Strid: det ene, som man ikke har villet lade gjælde som Beviis for denne Udtale af *οι* paa Thukydid's Tid; det andet, som man endog har villet anføre som Beviis derimod. Hiint er det bekjendte Sted Thucyd. II. 54, hvor fortælles, at der indtil Pesten i Athenen paa den peloponnesiske Krigs Tider havde været Strid blandt Folk, om der i det gamle Drakelsvar:

Ἦξει Δωριακὸς πόλεμος, καὶ λοιμὸς ἀμ' αὐτῷ

var sagt *λοιμὸς* eller *λιμὸς*. Vel kunde nu her, som Noget have indvendt, Athenernes Uvisshed om Draklets Mening ogsaa være tænkelig i det Tilfælde, at disse to Ord ikke saa fuldkommen lignede hinanden, da Somme kunde troe der var sagt det ene, Andre det andet, og denne Mening: ¹¹ at Noget kunde stemme med Thukydid's Ord. Men neppe vil alligevel Noget kunne give os Fortrind før den anden, at Uvissheden var opstaaet af den store Liighed, som *λοιμὸς* og *λιμὸς* i Udtale havde med hinanden, naar til samtlige foranførte Beviser for ¹² Lyden af *οι*, samt den vigtige negative Grund, at der ikke for nogen anden Udtale deraf gives et eneste sikkert historisk Beviis, endnu komme følgende væsentlige Omstændigheder: 1) at Drakterne, som bekjendt, elskede og søgte slige tvetydige Udtryksmaader, ¹³ at være sikrede for at bebreides nogen Feiltagelse i hvordan end Udfaldet blev. Ganste af dette Slags er just i Henseende til *υ* og *ι* det gamle Drakel, som anvendtes paa Slaget ved Salamis, Herod. 8. 96:

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετροῖσι φρίζουσι eller *φρύξουσι*,

hvor Meningen var forskjellig eftersom man skrev Ordet med *ι* eller med *υ*, men for Dret Forskjellen ikke let at bemærke. 2) at andre med *λοιμὸς* beslægtede Ord ogsaa havde en dobb:

belt Orthographie, f. Ex. *λοιμή* og *λύμη*, *λοιγός* og *λυγός* (jvf. ovenfor S. 52 Nr. 4), saa at *λοιμός* rimeligviis og kan have været ligelydende med *λυμός*, og d. e. med *λιμός*. og endelig 3), hvad der er Hovedsagen, at Thukydid selv siger, at man nu forstod det af Draklet brugte Ord om Pesten (*λοιμός*), en anden Gang maaskee vilde forstaae det om Hungerensnød (*λιμός*), hvilket ikke kunde siges, naar det var to forskjelligt lydende Ord: Draklet var nemlig kun mundtligt givet og forplantet, og der siges ikke, at man stred om, hvilket af to Ord der var brugt (*ὁπότερον τῶν ἔπειων ἐλέχθη*, eller noget Saadant), men: hvilken af Delene, enten Pest eller Hunger, der var benævnt (tilkjendegivet) ved det af Draklet brugte Ord (*ἐγένετο μὲν οὖν ἕρις τοῖς ἀνθρώποις, μὴ λοιμὸν ὠνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ λιμὸν*). Thi anderledes kan Stedet ikke efter nogen nœiagtig Fortolkning forstaaes. Og saaledes er da dette Sted et gyldigt Beviis for at ligesaa vel paa Thukydid's Tid, som senere, *oi* var udtalt som *i*; idetmindste kan det paa ingen Maade give noget Beviis for det Modsatte, som endog Thucydus og efter ham Metcherk meente. — Inidertid vil jeg dog ikke nægte, at det — skjøndt ei paa Grund af dette Sted, men fordi *λοιμός* og *λιμός* undertiden nævnes i Forening som to jevnfides følgende Ulykker — ikke er sandsynligt, at de skulle have lydet fuldkommen æens, da man, naar f. Ex. Een sagde: *limos* kæ *limos*, eller endnu mere: *limos* kæ *u limos*, ikke vilde kunne vide, hvilket af Ordene der skulde betyde Hunger og hvilket Pest. Ogsaa begrundes denne Tvivl ved de ovenfor anførte orthographiske Distinctioner hos Grammatikerne, som stedse advare imod at confundere *oi* med *v*, og derimod kun sjelden med *i*, *ei*, *η*. Men da denne Forvirring dog saa ofte andetsteds finder Sted, og *oi*, hvad vi af saa mange Beviser have seet, saavel som det dermed eenslydende *v*, hvad vi nedenfor skulle see, maa have høret et *J*, saa kan Forskjellen ikkun have været meget fin, saa at den vel i daglig Tale for det Meste blev ubemærket; og *oi* og *v* altsaa ikke have været vore Lyd *oi*, *ø* eller *y*, der jo tydelig adskilte sig fra *i*, men muligen den samme som er sandsynlig i Begyndelsen af Ordet, hvor *oi* og *v* vare et labialt adspireret *J*, omtrent som *vi* eller *ui* med et meget svagt consonerende *u*, og altsaa *λοιμός* maaskee været udtalt omtrent *luimus* eller *luimos*. Denne Adspiration blev naturligviis ukjendelig efter de fleste Consonanter, og saaledes blev det en Følge, at Lyden af *oi* og *v* ogsaa let kunde blive den samme som af et simpelt *i*, eller, at *J*, som Grammatikerne sige, var *μιλόν*; istedetfor at det isoleret udtalt var *δασὸν* (adspireret).

Ikke mindre, end Thet ved dette Sted af Thukydid, har Liscovius feilet i Fortolkningen af det andet Sted af en ældre Forfatter, hvori han troer at finde Beviis for, at *oi* ikke lød som *i*, og deraf altsaa slutter, at det efter den Tid maa være i Udtalen gaaet over til

den Lyd af *i*, der fra Christi Tider af er uimodsigeligen vis. Dette Sted er hos Demetrius *περὶ ἐρμηνείας* c. 73 (ed. Schneideri p. 35) og lyder saaledes: ἐν δὲ τῷ οἴῃ οὐ μόνον διαφέροντα τὰ γράμματά ἐστιν (nemlig *oi* og *η*), ἀλλὰ καὶ οἱ ἦχοι, (nemlig) ὁ μὲν δασύς (ο: *oi*), ὁ δὲ ψιλός (ο: *η*). ὥστε πολλὰ ἀνόμοια εἶναι. Her mener nu *ε*. at *πολλὰ ἀνόμοια* hentyder paa flere Forskjelligheder, end de to angivne, hvilke det dog 1) vilde være besynderligt at Forfatteren ikke skulde have nævnt, naar han af dem gjør Slutningen: saa at (ὥστε). Man pleier dog ikke at drage Slutninger af det, man ikke har nævnt. Eller skulde det maaskee ligge i Udtrykket ἦχοι, da 2) tilkjendegiver jo Forfatteren selv udtrykkelig, hvilken Lydsulighed det er, han mener, den nemlig, at den ene Lyd var δασύς (adspireret), den anden ψιλός (uadspireret), hvilket ikke var Tilfældet ved det Ord ἦός, mod hvilket han sætter οἴῃ, da i ἦός begge Vocalerne vare ψιλά, og derimod den egentlige Vocallyds Forskjel, hvis han havde meent den, imellem *η* og *ω* jo var saa stor, at han ikke havde behøvet noget andet Exempel. Kun naar begge Stavelses have eens Vocallyd (*hi:in* eller *vh:i:in*), kan man begribe, hvor Forfatteren kan sige: "Lydene ere forskjellige, da den ene er adspireret, den anden ikke. Havde han udtalt *ho:ieen* eller *hø:ieen*, da vilde han vel hellere have gjort opmærksom paa denne kjendeligere Lydsforskjel. Thi hvad endelig de *πολλὰ ἀνόμοια* angaaer, som egentlig gjøre *ε*. Skrupel, da sees let, at dette Ord ikke maa tages saa bogstaveligt, saasom det jo slet ikke er unaturligt, at naar Forfatteren har nævnt flere end een Forskjellighed, han da kan kalde dem mange, og sige; "her ere ikke blot (som i det foregaaende Ord) Bogstaverne, men selv Lydene ulige, saa at her ere mange (ο: flere) Uligheder." Og saaledes behøver jeg nu ikke engang at tage Hensyn til Usikkerheden af den Forudsætning, at Forfatteren af denne Bog skulde være Demetrius Phalereus, hvilket Eiskovius uden Omstændigheder antager, uagtet det dog (s. Schneiders præfat. p. XII.) er sandsynligt, at det efter Th. Gales Mening snarere maa have været den Demetrius, som efter Diogenes Laertius skal have skrevet *τέχνης ῥητορικῆς*, og som Galenus ad Epig. c. V. kalder en Alexandriner, der levede paa Marc: Aurels Tider, paa hvilke *oi* selv efter Eiskoviuses Tabeller ikke havde anden Lyd end *i*.

Da nu saaledes de to eneste historiske Beviser, man har troet at kunne anføre imod den ved alle de andre stadfæstede Udtale af *oi* som *v* eller *i*, intet bevise imod samme men tværtimod endydermere ganske stemme med disse; da denne Udtale lige til Sprogets ældste Tider lader sig deels spore deels tydeligen bevise; da de græske Grammatikere, af hvilke vi fornemmeligen se vor græske Sprogkundskab, lære den udtrykkelig og ingen anden kjende; og da endeligen de nyere fra fremmede Sprog hentede Meninger om en *oi*, *φ*: eller *γ*: Lyd

ere, som den hele Erasmisske Theorie, blotte Hypotheser, der mangle al kritisk; historisk Begrunding: saa er den nygræske Udtale og i denne Punkt stadfæstet som den ene rigtige, og det høieste, den kan mangle, er maaskee i nogle Ord den Udspiration, der oprindeligen kan ved Digamma være givet ζ : Lyden oi , endskjøndt det er muligt, at ogsaa den kan hos nœiagtig talende Græker endnu findes udtalt hvor de Gamle udtalte den; thi, som vi have seet, har dette langt fra i alle Tilfælde, og vel meest kun i Ordets Begyndelse, været iagttaget. Og spørger man nu, hvorledes Grækerne da have kunnet falde paa, at skrive Lyden ζ med saa mange andre og endydermere sammensatte Tegne, naar de derfor havde det simple ι , og i Særdeleshed ved oi at indskyde det overflødige, ja endog hinderlige o , naar den samme Lyd udtryktes ved v : da er Grunden øiensynlig den sammé, som den, hvorfor man i saa mange andre Sprogs Orthographie ofte har fulgt Etymologien istedetfor Lyden og brugt Diphthongen istedetfor Vocaler. Hvorfor skrive f. Ex. Latinerne *tragoedia* naar de dog sagde *tragedia*, og utallige saadanne? hvorfor de Francke *paix, tenoit, tenoient*, naar Lyden dog var den samme som e i *père*; hvorfor Lydskerne *Liebe*, naar dog det samme kunde skrives *Libe*; og vi ζ ædre forskjelligt fra det ligelydende $bedre$? om hvilke Ord dog vel Ingen vil paastaae, at de oprindeligen have heddet $paix$, $Li:ëbe$, $Fa:ëdre$ o. d. Og saaledes have da og Grækerne, saafte ζ : Lyden i et derivet Ord traadte i Stedet for Stammens o , beholdt dette ved Siden af ι , ligesom derimod v hvor Stammen oprindelig havde et V , og ei eller η hvor den havde e . ζ . Ex. i Genitivendelsen $oi\omega$ af det oprindelige oo , i Rom. Pl. paa oi (Latinerne i) af Sing. paa os , i Optativets oi af Indicativets o , i Perf. og Nomina med oi (saafom $οἶδα$, $λέλοιπα$), af Præsentia med ei (i Stammen og Nor. 2 fort i), analog med Perfectets og Nominernes o af Præsentis e (saafom $τρέπω$, $τέτροπα$, $τρόπος$) jvf. ovenf. S. 49, L. 3. Saaledes siger og Choeroboskos *περὶ προσφθιῶν* (i Bekkeri Anecd. gr. II. p. 709), at det ældre $αἰδῆ$ ($αἰδῆ$) var bleven til $αοιδῆ$, *ἐπειδὴ οἱ μεταγενέστεροι καὶ διὰ ῥήματος ἐτύπωσαν τοῦ ἀείδω τὸ λέγω. ἐντεῦθεν γέγονε τὸ αοιδῆ ἢ φωνῆ, κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα ἢ τὰ ἔχοντα τὸ ἔγκείμενον* (i skreven med ei) *ἐν τοῖς ῥήμασιν ἔχουσι τὸ ὀ ἀντιπαρακείμενον ἐν τοῖς ὀνόμασι*. Ligeledes i mange Ord, hvis Hovedstavelse oprindelig var o , saafom *ἐποίησε* paa inscr. *Sigea ἐποίησε, πνοιή* ion. for *πνοή*, *ποιῶν* dor. *ποιῶν*, samt att. *ποιεῖν* og *πόημα*, sædvanlig *ποιεῖν*, *ποίημα*. jvf. Fischer ad Well. I. p. 94, Boeckh corp. inscr. gr. p. 724 init. Maittaire de dial. p. 8, og her ovenfor p. 21. Iøvrigt ogsaa, ligesom vi stundom bruge α , undertiden uden etymologisk Grund, blot fordi Analogien syntes at kræve det.

Men fra dette saaledes udtalte OI adskiller sig, ikke i den ældre Uncialskrift, men i den senere mere fuldkomne Currentskrift, følgende tvende Tilfælde:

a) Hvor *oi* ikke var Diphthong, men to særskilte Vocaler, hvilken Diæresis i Cursofristen distingveredes ved det sædvanlige Tremå. f. Ex. *ōis*, maaskee endog i Udtalen adskilt ved et Digamma *ōFis*, ligesom Lat. *ovis*. Ligeledes hos Aristophanes (Ucharn. 789) efterlignes Svinenes Grynten ved Udtrykket *κοῖ, κοῖ*, ligesom Frærnes *κοῶξ, κοῶξ*, af to Stavelser, og derfor urigtigen af Bottiger etsteds anført som Modbeviis mod den nygræske Udtale, fordi Svin ikke gave den Lyd *ki*, men hvilket heller ikke efter den nygræske Udtale er Tilfældet, saasom det adskilte *κοῖ* ogsaa deri udtales *koï*, en Betegning der vist nok er naturligere for Singen, end det erasmiske *koj*. Saa forkeerte ere sædvanlig de Beviser, hvorved man siden Erasmi Tid har villet bevise Jordærvælsen af Sprogets Udtale hos den græske Nation selv! Denne Forskjel af *oi* og *oï* er analog med Forskjellen imellem de andre Diphthonger *ai, ei, η, φ, vi* og de adskilte *aï, eï, ηï, ωï, vï*, samt tilkjendegives ligeledes i Latinen ved en forskjellig Skrivemaade, da Diphthongen *oi* skrives *oe*, de adskilte Vocaler *oï* derimod med *oi* eller *oj*, hvoraf *i* som *j* forbindes med en paafølgende Vocal; f. Ex. *Τροῖα* Lat. Troja af det æol. *Τροῖα* eller *Τροῖα* af *Τρώς, Τρωῶς* s. ovenfor S. 45; og ligeledes omvendt skrives de latinske Navnes *oj* paa Græsk *oï*, f. Ex. Boji hos Strabo stedse *Βοῖοι*, ligesom Cajus *Γάιος*, Pompejus *Πομπήιος* o. d. hvilket og udtryffeligt læres af Priscian (p. 31): *OE* quando per *διαιρέσιν* profertur in Græcis nominibus, et Græcam servat scripturam (*oi*); pro *O* enim & *I* ponitur; quæ (sc. vocalis *I*) tamen locum obtinet duplicis consonantis, ut Troja (Trojja), Maja (Majja; jvf. Quintilian I. 4, 11). In hoc quoque *Æoles* sequimur; sic enim illi, dividentes diphthongum, *κοῖλον* pro *κοῖλον* dicunt. Thi at Betegningen af denne Diæresis enkelte Gange, saasom i *Τροῖα, Μαῖα, Ἀχαῖα* og *Ἄλια*, ikke er bleven iagttaget, er sandsynligviis enten kun en Skjædesløshed og Inconsequents i Brugen, som ikke beviser noget imod Analogien af det latinske Sprog, eller og det er en Undtagelse, saa at de adskilte Vocaler i disse Ord paa Græsk ere blevne sammentrukne til Diphthonger, i Latinen derimod er fulgt den æoliske Udtale, hvor de lode særskilte, og derefter altsaa ere skrevne *aj, ej, oj*.

b) Hvor *OI* paa de ældste Indskrifter, søvend Tegnet Ω eller ω var indført, forekommer istedetfor Ω (φ), *O* altsaa gjældte for langt *o*, efter hvilket da *i*, ligesom i *AI* for α , var stumt og blot i Orthographien vedligeholdt; f. Ex. i Marm. Oxon. *HOAOI TOI ΠIPIANΣIOI IEPA ΠYTNIOI* ὁδῶ τῶ πριανσίῳ ἱερα πντρίῳ, eller i Bøckhs corp. inser. p. 34 baade *TOI ΣΥΡΑΚΟΣΙΟΙ* med *oi* som *i*, og *TOI AI* for τῶ *Ai*. Ligeledes sammentreds p. 43 o. fl.

Om *ou*, *ω*, *ω*, *ωυ*.

Som ovenfor er bemærket, deelte det lange *O* sig i tvende tydelig adskilte Lyd *u* (*ou*) og aabent *o* (*ω*), hvorom vi nu kunne være saa meget kortere, som der om denne ogsaa i det Nygræske herskende Lyd ikke har været nogen synderlig Controvers; thi Dawes's forunderlige Hypothese (i *Miscell. crit.* c. 4), at *ou* skulde have lydet *ou*, er for lidet antaget til at den skulde behøve nogen anden Gjendrivelse, end den, der ligger i det nu strax Følgende. Men mærkeligt nok er det, at denne Diphthong allene har undgaet de erasmiske Novaturationioner, da her dog var samme Grund til at gjøre den til vor Diphthonglyd *ou*, som naar man har gjort *av* til *au* eller *ai* til *ai*, samt maatte være ligesaa ubegribeligt, hvorfor Grækerne her have brugt to Vocaler til en enkelt Lyds Betegning, som ved de andre Diphthonger; saa at det vilde være en besynderlig Inconsequent's, at antage hiint, uden med Dawes at antage dette tillige. Men at *ou* ligesaa lidt som nogen af de andre Diphthonger er nogen af vore Dobbeltyd, men blot et *u*, viser 1) dets Brug i latinske Navne for det latinske *u*, saasom hos Polyb Postumius hedder *Ποστούμιος*, Sulpicius *Σουλπίκιος*, Junius *Ιούνιος*, Duillius *Δουίλιος* o. d. ved Siden af hvilket dog og har herstet den gamle Brug at skrive Lyden *u* med *o* (s. ovenfor S. 42 fg.), s. Ex. Publius *Πόπλιος* o. d. Thi at *u* undertiden udtrykkes ved *ei* i Navne som *Αεύκιος*, *Αεύκουλλος*, hvilket Buttman vil udlede af en Bestræbelse efter at henvinge romerske Navne under græske Etymologier (s. Ex. af *λευκός*), lader sig rimeligere forklare af den i Græskten sædvanlige Jonisme og Dorisme af *ev* for *eo*, der i visse Forbindelser, s. Ex. foran *z*, kan have faldet Grækerne naturligere; men i alt Fald blot er en Forandring af disse Navnes Udtale, som ikke beviser, at Tegnet *u* eller *ou* nogenstinde skulde have lydet *ev* (*ev* eller *ef*). Thi selv *λευκός* er, som man kan see af dets første Bemærkelse "Ιυξ, σκινενε," beslægtet med det latinske *lux* og *luceo*. Grækerne sagde ventelig saaledes *Αεύκιος* for *Lucius* ligesom Franskmændene *Charles* for *Carolus*, Lydsterne *Heinrich* for *Henricus* o. d. — At *ou* var Enkeltlyden *u* bevises 2) fremfor Alt af Stedet hos *Sextus Empir.* s. ovenfor S. 13—14, hvor det udtryffeligt om *ou* hedder: *ἐπεὶ καὶ ὁ τοῦ ὠ (φθόγγος) μονοειδὴς καὶ ἀσύνθετος καὶ ἀμετάβολος ἔξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους λαμβάνεται, ἔσαι καὶ οὗτος στοιχεῖον.* samt 3) af *Terentian's* Vers

Græca diphthongus OT literis tamen nostris vacat
Sola vocalis quod V complet hunc satis sonum.

og endelig 4) af dets Brug som *v* (s. Ex. i *Ουαλέριος*, *Valerius*), hvortil Tegnet *ou* ei kunde have været anvendt, dersom det havde været udtalt *ou*. Vel anfører *Eisikovius* af nogle

græskprægede Mynter fra Jul. Cæsars og Domitians Liden Ordene ΔΟΥΚΤΑΤΩΡ og ΟΥΛΙΑΤΟΣ for Dictator og ὑπατος, hvoraf han slutter, at *ov* maa have havt en mere spids end bred Udtale og have lydet inellem u og ü (skulde vel være, mellem u og i). Men efter al Rimelighed gjælder det snarere ombendt, da J: Lyden, som vi ovenfor have seet, i det ældre Sprog saa ofte var u, hvad især sees hos Plautus, og det altsaa enten var Levning eller Affectation af det gamle Sprog, naar man endnu imellemstunder brugte *ov* for *i* og *v*, lige som Virgil har *olli* for *illi*, og Sallust jævnlig samme Archaïsme af u. Muligen kan og οὔπατος være det i Cæt skrevne ὄ ὑπατος. Det staaer altsaa fast, at *ov* til enhver Tid ikkun har været Betegnelse for Lyden u, og intet Andet.

Men ligesom nu det græske *ov* svarer til det latinske u, saaledes kan det og, ligesom dette, foran en Vocal bruges som Consonant v, hvilket har den naturlige Grund, at ua, ue, ui, hurtig udtalt sammen, af sig selv lyder va, ve, vi. Paa samme Maade finde vi og det latinske u som v udtrykt i Græskken ved o, der, som vi have seet, og gjældte for *ov*, eller qu givet ved *xo*; f. Ex. hos Polyb og Appian Quintus Κοίντος, og hos Aristophanes κοάξ, i een Stavelse quax. Saaledes skrives da de romerske Navne Valens, Valerianus, Varro, Helvius hos Dio Cass. Οὐάλες, Οὐαλεριανός (hos Andre Βαλερ.), Οὐάρρων, Ἐλωνίος; hos Appian Viriathus Οὐιρίαδος, Torquatus Τορκουάτος, Varro Οὐάρρων og Βάρρων; og *ov* findes brugt ifleng med β, v og Digamma, der alle bruges som v, saasom paa Mynter af Titus Φλάβιος, Φλάμιος, Φλάονιος, alle for det latinske Flavius.

Ligesaa lidet er der nogen Strid om Lyden af ω, hvilken Alle erkjende for, og alle Beviser stadfæste at være et langt o, hvis Tegns vi S. 4 have seet at være opstaaet, i Unzialskriften af o med en Streg under (Ω), i Cursivskriften af et fordoblet o (ω). Dog er denne Længde vel kun meest paaagtet i Poesie, saasom man i daglig Tale, ligesom nu hos Nygrækerne, ikkun lidet har iagttaget Quantiteten, hvilket vi nærmere skulle see i Ufdelingen om Accentuationen. Beviis herfor giver i Henseende til ω Herodian Ἐπιμερισμ. p. 260, hvor det hedder, at Adverbia paa *ov* skrives med o μικρόν, f. Ex. ἔνδον, μᾶλλον o. s. v., undtagen χρεών, ἐκποδών o. s. fl. Og ligeledes de paa ωs med ω, undtagen ἦμος, τῆμος, ἐντός, ἐκτός o. s. fl., hvilket tydeligen viser, at ω ei kan være udtalt anderledes, ja ikke engang længere, end o, da Undtagelserne paa første Sted af ω, paa andet af o, ellers ei kunde have været gjorte. Ligeledes, hvor ω endte Stavelsen, da det sammesteds hedder om Adverbia paa ὄθεν, at de skrives med o undtagen ἀποτέρωθεν, hvor det neppe engang var muligt, at distingvere o og ω, uden ved Betoningen, men som selv ofte er eens, f. Ex. i ἀποσχόμενος og ἀποσχόμεθα. Jvf. Herod. Ἐπιμερ. p. 275. Her levnes altsaa endnu blot det Spørgsmaal,

om den D:Lyd, som udtrykkes ved o og ω, har været den Lufte, som i vort Bod, stor, Hul, Kunst; eller den aabne, som i vort vove, nogen, godt, Slot, liig aa. Men da der i den Henseende intet Kriterion lader sig finde i de Gamles Skrifter, saasom denne Forskjel ikke ved skriftlige Mærker lod sig angive, begge Lydene ei heller altid lade sig høre adskille eller bestemme, saa maa her udentvivel Brugen hos Efterkommerne, d. e. hos de nuværende Grækere, gjøre Udslaget, hos hvilke den aabne D:Lyd, liig vort aa, ligesom af e liig æ, er den sædvanligste, f. Ex. τῶν λόγων i Lyd som τὸν λόγον, med den første Stavelse som vort vove. Hvor det maatte være mere luft, maa Grækernes levende Møst lære.

At dernæst den egentlige Diphthong ω var aldeles eenslydende med ω, og det underkrevne ι allene er beholdt i Orthographien, er klart ikke blot af de ovenfor S. 15 fgg. anførte grammatiske Distinctioner af Diphthongerne, hvor α, η, ω kaldes δίφθογγοι κατ' ἐπικράτειαν, i hvilke ὁ φθόγγος τοῦ ἐνὸς φωνήεντος (ο: α, η, ω) ἐπικρατεῖ καὶ μόνος ἔξαιούεται. jvf. S. 18, Stedet af Theodosii Canones: δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι οἱ γραμματικοὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκφώνησιν ἀποβλέποντες λέγουσι, τὸ ἰ ἀνεκφώνητον εἶναι, ἥνικα ἐνρεθῆ ἢ μετὰ τοῦ ᾠ μακροῦ, ἢ μετὰ τοῦ ἦ, ἢ μετὰ του ὦ, οἷον χροῖση, τῶ σοφῶ, τῶ Αἰνεία κ. τ. λ. og fremdeles sammesteds p. 1187: δεῖ προστιθέσθαι, "χωρὶς τῶν κατὰ διάλεκτον" ἐπειδὴ οἱ Αἰολεῖς ταῖς εἰς ὦ ληγόνσαις δοτικαῖς οὐ προσγράφουσι τὸ ἰ (τῶ Ὀμήρω γὰρ φασὶ καὶ τῶ σοφῶ χωρὶς τοῦ ἰ), hvilket samme siges om η for η hos Boeoterne, og om Fortøtelse af α til α for Metrumets Skyld hos Euripides: συστεῖλαι γὰρ βουλόμενος τὸ ᾠ, οὐ προσέγραψε τὸ ἰ, f. Ex. τῶ ζελαί, og hos Antimachos κναροχαίτα i Dativ, samt (Bekk. Anecd. p. 976) i Anledning af τῶ κοχλία Bemærkningen: πᾶσα γενικὴ ἰσοσυλλαβοῦσα τῇ εὐθείᾳ τὴν δοτικὴν ἔχει εἰς ἰ ἀνεκφώνητον λέγουσαν μετὰ τοῦ φωνήεντος τῆς εὐθείας ἢ μείζονος ἀντισοίχου, οἷον ὁ Πέρσης τῶ Πέρση, ἢ Μήδεια τῇ Μηδείᾳ, ἢ γῆ τῇ γῆ, καλὸς δὲ καλῶ διὰ μείζονος. men endog langt tidligere af de i min Revis. der Lehre v. d. Ausdr. des Altgriech. S. 264 imod Hermann anførte Vidnesbyrd: af Strabo 14 p. 148, πολλοὶ χωρὶς τοῦ ἰ γράφουσι τὰς δοτικὰς, οἷον Μούση, Θεῶ, καὶ ἐβάλλουσι γε τὸ ἔθος φωνικὴν αἰτίαν οὐκ ἔχον. d. e. forkaste en Skrivebrug, som ingen naturlig (ο: i Udtalen grundet) Marsag har. Af Sext. Empir. πρὸς γραμμ. c. 9, som bemærker, at det er et orthographisk Spørgsmaal, om man skal sige det underkrevne ι til Dat. sing. eller ikke, hvilket det ei kunde være, der som ι var bleven udtalt; fremdeles af den gamle æoliske Skrivemaade Ὀμήρω, τῶ σοφῶ, v. s. fl. som og fores kommer i gamle Jndskrifter, f. Ex. ἐμ Ποτιδαία, τῇ πατρίδι, τῶ χρόνω v. d. see Osann Syll. inscr. Fasc. I. p. 20 & 36, IV. p. 192, og i Boeckh. corp. inscr. p. 556: τὸ ἐπίγραμμα τῶν ἐν περσικῶ πολεμῶ ἀποθανόντων, v. d. fl. hvorfor og slige Diphthonger af Schol. i

Bekk. Anecd. p. 803 kaldes *ἄφωνοι*, d. e. at *i* i dem ikke høres. Saa ganske strider altsaa Hermanns Hypothese mod alle historiske Beviser, naar han af nogle med *ω* skrevne Ord, saasom *λωίων*, *Αἴος*, drager den Slutning, at det underskrevne *i* tilkjendegav en Efterklang af *J* efter de lange Vocaler (hvorefter de altsaa maatte være *διφθογγοὶ κατὰ διεξοδόν*, hvilket de efter Grammatikernes Inddeling, see ovenfor S. 17, ikke ere); og man maa saa meget mere undre sig over, at denne Idee kunde falde denne skarpsindige Grammatiker ind eller dernæst optages af Kost o. U. som det er indlysende, at *λωίων* og *Αἴος* ere contraherede Former, hvori *i* ligesaavel er opslugt, som *αι* (o: *J*-Lyden) er det i *α*, contraheret af *αι*, og i *η*, af *ηαι*, og altsaa allene af etymologiske Grunde beholdt i Orthographien; hvorefter det naturligviis og kunde udelades af dem, der i Skrivningen blot fulgte Udtalens Lyd, hvilket ikke kunde være skeet, hvis det virkelig var bleven hørt i Udtalen.

Endelig have endnu, men kun i den ioniske Dialekt hos Herodot., Diphthongen *ωυ* (hos Digterne med Diæresis *ωῦ*) istedetfor det almindelige *αυ*, men hvis Udtale, da den selv ikke mere finder Sted i Sproget, ikke, saaledes som de øvrige Diphthongers, lader sig af Nygrækernes Udtale kjende. Ivertimod synes disse ganske at feile, naar de, efter Minoides Mynasens Beretning, ved Uplæsningen af de Gamle ogsaa udenfor Poesie opløses den til *ωῦ*, da den, ifald dette havde været Brug i Aldtiden, ikke kunde have været henregnet iblandt Diphthongerne, som efter græsk Talebrug netop ere det Modsatte af *φωνήεντα διηρημένα*. Gaae vi derimod tilbage til de Oplysninger, vi af de ældre Grammatikere og Analogierne i Sproget kunne finde, da er for det Første denne Diphthong ganske af samme Art som de andre, der kun i Vers opløses i to Stavelser (*αιῖ, ειῖ, ηῖ, οῖ, ωῖ, υῖ, αυῖ, ευῖ, ηυῖ*), hvilken Diæresis det altsaa strider imod al Analogie at antage i Prosa, og de nyere Udgaver af Klassikerne følgelig medrette udelade. * Dernæst henregne Grammatikerne *ωυ* ligesaavel som *ηυ* blandt Diphthongerne, og det efter begge Inddelingerne, baade *καταχρηστικῶς* og *κατὰ διεξοδόν*, s. ovenfor S. 17, hvilket de efter deres Forestilling om *διφθογγοὶ* ikke vilde have gjort, dersom det var to adskilte Vocaler *ωῦ*. Næmeligviis har altsaa Udtalen af *ωυ* været analog med *αυ*, hvormed det ionisk ombyttedes, og ligesom dette lød *αυ*, saaledes og lydet *ωυ*,*) o: som langt (aabent) o, med paafølgende Labialslutning eller B-Lyd, men foran haarde Consonanter som et f, f. Ex. *ταυτό, ταυτό* (udtalt *tafto* og *tofto*), hvilket ydermere kan sluttes af Schol. til D. Thrac i Bekkeri Anecd. gr. p. 803, hvor *ηυ, ωυ, υυ*, kaldes *κακόφωνοι*, ventelig formeddelt den paafølgende *v*: og *j*-Lyd, som hindrer Vocalens

*) Hvad Daves (misc. crit. c. 4) urigtigen meente om *ου*.

klare Forttoning, da derimod de tre andre α , η , ω , kaldes ἄφωνοι (v: uden denne efterfølgende Consonering). Dog maa denne Eftertoning af v efter den lange Vocal ikkun have været saare svag og ei saa tydelig, som efter en kort Vocal i de egentlige Diphthonger av og ev ; hvilket viser sig deels deraf, at den undertiden er reent bortfalden, f. Ex. i $\theta\omega\mu\alpha$, $\theta\omega\mu\acute{\alpha}\zeta\omega$, $\tau\omega\mu\alpha$ o. d. for $\theta\alpha\upsilon\mu\alpha$, $\theta\alpha\nu\mu\acute{\alpha}\zeta\omega$, $\tau\alpha\upsilon\mu\alpha$,*) ligesom i $\kappa\eta\zeta$ for $\kappa\eta\upsilon\zeta$; og deels af Bemærkningen hos samme Scholiast (s. ovenfor S. 23), at, "da Dionysios blot skrev for Begynderz, har han ikke nævnet de fem uegentlige Diphthonger blandt de øvrige (hvis Lyd var tydelig), fordi Forklaringen af hine var vanskeligt, da den allene maatte grundes paa Brug, Forskning og kunstige Regler" (*χρησεί μόνη καὶ ἰστορία καὶ θεωρήμασι τεχνικοῖς παραδιδόται*), altsaa ikke har kunnet lade sig fatte blot gennem Dret; hvilket den jo maatte, dersom ω og η havde i Lyden adskilt sig fra det blotte ω og η .

Om v og $υ$.

Til de fire første Vocaler i det ældste Alphabet (α , ϵ , ι , $ο$) kommer endelig endnu som den femte v *υιλον*, saaledes kaldet til Forskjel fra Diphthongen ov (jvf. om Udtrykket *υιλον* ovenfor S. 55, Anm.). Dets ældste tegn var det, ogsaa i Latinen brugelige, V (hvoraf siden det cursive v), hvilket, ligesom dette latinske, ogsaa oprindeligt var tegn for U : Lyden; senere skrevet Y eller X . Dets Udtale er, naar det staaer som Vocal, hos Nygrækerne næsten ikke at adskille fra I , og at dette, idetmindste siden Christi Tider, har været tilfældet, er aabenbart af dets hyppige Forvekslinger med i , ei , oi og η , hvad nedenfor nærmere skal vises. Men da det, som sagt, af andre Grunde kan skjønnes oprindeligt ogsaa at have været Betegnelse for U : Lyden, saa har man efter de erasmiske Hypotheser i nyere Tider formodet, at det maatte have betegnet den Overgangs- eller Mellemlyd mellem u og i , som efter vor Forestillingsmaade er et y , Lydskernes $ü$, eller de Franskes u . Men denne Formodning begrundes ikke ved et eneste sikkert historisk Beviis, og man finder, saa langt man gaaer tilbage i Tiden, ligesaa lidt noget Spor til denne Lyd, som nuomstunder i Grækernes Tale. Opsøge vi derimod de Kriterier, der hos de Gamle selv findes paa Udtalen af dette Bogstav, da viser det sig, at dette, ligesom Latinerne's V , oprindeligt var, som Vocal u , som Consonant derimod i Forbindelse med en anden Vocal enten efter eller forved sig, et v ; men at det,

*) Samme dobbelte Udtale har man i Latinen, f. Ex. i *caudex* og *codex*, *caurus* og *corus*, og deraf i Frankten *au* udtalt som eller forvandlet til o , f. Ex. *Paulus*, *Paul*, *aurum*, *d'or*, *pauper*, *pauvre*.

da Lyden u siden (ligesom i Latineres *maximus, decumæ, æstumo*) forfinede sig til *i*, beholdtes som *Legn* for denne sidste Lyd, hvorimod den egentlige som lang beholdte *U*: Lyd betegnedes ved det dertil siden opfundne Diphthongtegn *ov*, saa at *v* altsaa ene blev i (ganske ligesom *E*, der først var *Legn* baade for *e* og *i*, men siden, da *i* fik sit eget *Legn i* eller *ei*, kun beholdtes for det aabne *e*; eller som *o*, der først tilkjendegav baade *o* og *u*, men siden meest kun beholdtes som *Legn* for det første). Dog vil man tillige finde, at den ved *v* udtrykte *S*: Lyd ikke var fuldkommen eensartet med *i*, *ei* og *η*, men, naar man udtalte den isoleret og meget correct, vil have havt en fra dets Oprindelse af Lyden *u* eller *v* hidrørende Modification, men som har været saa fin, at den allerede dengang ligesaa lidt, som nu omstunder af Nationen selv, er bleven næagtig distingveret og iagttaget. At dette forholder sig saa, vilse vi overbevises om af følgende Grunde:

1. Af dette Bogstavs Oprindelse og ældste Brug. Som bekendt traadte nemlig *Legnet V* eller *Υ* i den øvrige græske Skrift i Stedet for det æoliske, ogsaa hos Boeoterne oprindeligt brugte, Digamma (*F*), og har altsaa beholdt dettes Betydning. Samme var nemlig efter de Gamles egne Vidnesbyrd a) et Slags Tilaaending eller Pusten af Læberne, liig et svagt *v*, som af Wolerne og Pamphylierne (s. Eustath. p. 1654) skreves foran Begyndelsesvocalen ligesom *spiritus asper* eller *lenis*, stundom forvevlet med *β*, og i Latinen udtrykt ved *v*, s. Ex. *βεσπέρα* for *Feσπέρα*, sædvanlig *έσπέρα*, Lat. *hespera* og *vespera*; *έαρ*, *Fῆρ*, *ver*; *Feσθής*, *vestis*; *Feσία*, *έσία*, *Vesta*; *Fis*, *is*, *vis*; og hvorom det udtryffeligt hedder hos Dionys. Halic. (antiquit. p. 16): *σύνθετες ἦν τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσιν, ὡς τὰ πολλὰ προστιθέσθαι τῶν ὀνομάτων ὀπόσων αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ φωνηέντων ἐγένοντο τὴν ὄν συλλαβὴν ἐνὶ στοιχείῳ γραφομένην* (o: Diphthongen *u*, lydende *v* og skreven med eet *Legn*, nemlig *F*) *τοῦτο δ' ἦν ὡσπερ γάμμα διτταῖς ἐπὶ μίαν ὀρθὴν ἐπιζευγνύμενον ταῖς πλαγαῖς· ὡς Feλένη καὶ Fάραξ καὶ Foῖκος καὶ Fanῆρ (Eλένη, ἀναξ, οἶκος l. vicus, ἀνήρ) καὶ πολλὰ τοιαῦτα;**) jvf. Quintilian I. 4, 14: *quin Fordeum Foedusque* (o: *hordeum hoedusque*) *dicebant, pro adspiratione Van simili litera* (o: Bogstavet *F* som i Lyden lignede *v*) *utentes*. Samme Lyd blev udtrykt med *β* foran *é* initiale (udtalt *vr*), i Sappho's Fragm. *βραδινός* for *ράδινός*. jvf. Eustath. p. 222: *προσσιθέασιν οἱ Αἰολεῖς τὸ β τῷ ε̄ — οἶον ῥάκος βράκος, ῥόδον βρόδον, ῥίζα βρίζα, ῥυτήρ βρυτήρ· οὕτω καὶ ῥοτός βροτός*. og Hesych. *βρόδα Αἰολεῖς ῥόδα*, samt

*) Dawes's forunderlige Modsigelse og Paastand om en Bildfarelse af Dionysius i denne Punkt (s. *miscell. crit.* §. 120, 121) er forlængst gjendrevet af Burgess i hans *Annott.* til samme, §. 422.

βείκῃσι (Lat. viginti) εἴκοσι, Λάκωνες. βισχὺν ἰσχὺν, Λάκωνες. *) Det Samme er Tilfældet inde i Ordene, hvor to Vocaler adskilles ved Digamma som et Slags Labial-Articulation eller *v*, hvilket ikke blot viser sig i mange latinske Ord, f. Ex. ovum af ὠΨόν, ævum af αἰΨών, ovis af ὄΨις (ὄϊς), divus af διΨος o. d. samt i Keiser Claudius's Brug af det omvendte Digamma for *v* (s. Quintilian I. 7, 27) f. Ex. i *TERMINAÆIT* (Gruteri inscr. p. CXCVI. 4); men endog udtrykkelig tilkjendegives af Quintilian, saasom: 12, 10, 29: *Æolicæ quoque literæ, quæ seruum ceruumque dicimus (v: F), etiamsi forma a nobis repudiata est, vis tamen nos ipsa persequitur, samt 1, 4, 7, proprie in Latinis, ut in his seruus & uulguæ Æolicum Digamma desideratur (nemlig fordi baade v og u udtrykkes ved eet og samme Tegn V); og fornemmelig af Priscian I. p. 554: Placuit loco digamma V pro consonante, quod cognatione soni videbatur affinis esse digamma ea litera, samt p. 545: V vero loco consonantis posita eandem prorsus in omnibus vim habuit apud Latinos, quam apud Æoles digamma F. Unde a plerisque ei nomen hoc datur, quod apud Æoles olim habebat F, id est vav, ab ipsius voce profectum &c.* Ogsaa anfører Montfaucon Palæogr. gr. p. 122, F som ἐπίσημον β α ὦ (v: vav). Ligesom nu altsaa heraf sees, at Digamma var et *v*, saaledes maatte og i Græken det der med ombyttede *v* som Consonant have samme Udtale. Dette bekræfter sig f. Ex. i πῦρ δάΨιον eller δάΨιον**) for δῆιον, og i mange andre Ord, hvor *v* var brugeligt hos de øvrige Grækere istedetfor det æoliske enten skrevne eller blot udtalte F, saasom ἀνάΨαν for ἀάτην Pindari pyth. 2 Stroph. 2, 52, og sammesteds Schol. som og anfører ἀΨήρ for ἀήρ, og ἀΨώς æol. for ἀώς, jvf. Svid. u. ἠώς. Ligeledes ἀΨάρ hos Hom. med forlænget Begyndelsesstavelse for ἀτάρ, αΨω af ἄω, ἀγανός af ἀγάομαι, δέΨομαι af δέομαι, χέΨω for χέω, εΨηλος for ἐκηλος o. m. fl. ligesom og λάβρος og λαΨρος ifkun ere forskjellige Skrivemaader for eet og samme Ord, og paa en corcyræisk Indskrift hos Montfaucon findes ἐνδομήΨοντα for ἐβδομ. samt Velia paa Mynter skrives ΨΕΑΗ, hos Dionys. Hal. Antiq. p. 16 Οὐελία, hos Stephanus Ἐλία og Βελία. (s. fremdeles Jos. Scaliger in Euseb. p. 119, samt de andre af Fischer ad Wellerum p. 240 sq. anførte Skrifter, it. Dawes miscell. crit. Sect. IV de consonantis s. adspirationis *Vav* virtute, endstjændt der forekomme adskillige Urigtigheder, men som her ei er Sted at gjendrive, en

*) Alt for F imellemstunder og kommer Γ og Τ tilkjendegiver neppe, som Minoides mener, en forskjellig Udtale af F, men forklæres af Maittaire, de dial. p. 162, mere sandsynligt af Figurens Liighed med disse Bogstavtegn, saa at det er en blot Skjedesløshed i Skrivningen.

**) *v* med Diæresistegn, fordi *v* her er særskilt Vocal, udtalt *vi*, til Forskiel fra Diphthongen *ui*, Lat. *yi* eller *yj*.

Sing der tildeels og er skeet af Burgess). Ligesom det nu altsaa er klart, at Digamma og det dermed lige gjældende *v* baade for og efter en anden Vocal i samme Stavelse er Consonanten *v*, saaledes bestyrkes og derved det Ovenanførte om Udtalen af Diphthongerne *av* og *ev* som *av* og *ev*, hvor vi have seet at *v* ligeledes var et *v*, der kun foran Consonanterne *σ*, *ζ*, *ξ*, *π*, *ρ*, *τ*, *φ*, *χ*, *θ*, *λ* haardere som *f*. Og er det derfor efter alle disse Beviser at undre paa, hvorfor *v* som Consonant *βav* steds er forbigaaet i det græske Alphabet, og allene anført som Vocal Ypsilon, hvilket den dog i intet af alle de nu anførte Exempler eller i Forbindelse med en anden Vocal kan have været.

Men hvor derimod b) dette *v* ikke var forbundet med en anden Vocal enten efter eller forved sig i samme Stavelse, der blev det selv Vocal, og oprindelig udtalt som *u*,*) ligesom Hebræernes *ו*, der, naar det ingen Vocal havde, baade i Begyndelsen forved et Læber eller vocalloft Bogstav, og i Enden efter en Consonant blev til *ו* (f. Ex. *וְהָיָה* og *וְהָיָה* for *ו*, *וְהָיָה* for *וְהָיָה*, *וְהָיָה* for *וְהָיָה*); ja selv som *i*, ligesom ogsaa i Hebraisk *ו* og *י* stundom alternere (s. ovenfor S. 49, Anm.). Endskjøndt det og, hvad jeg næsten hellere vil troe, kan forholde sig omvendt, som ovenfor ved *ov* (s. S. 65), at nemlig Tegnet *V* i Græsk saavel som i Latin først har betegnet Vocallyden *u*, og deraf, naar det kom i Forbindelse med en anden Vocal, er bleven til *v* (*ua* til *va*, *au* til *av*), og altsaa af denne Aarsag fundet af de andre Grækere skiftet til at træde i Stedet for det æoliske *F*. Men hvad enten nu *v* uden Vocal er bleven til *u*, eller *u* med Vocal til *v*, saa er det dog i begge Tilfælde historisk vist, at *V*, ligesom i Latinen, har betegnet den korte og dunkle Vocallyd *u*, og derpaa, da denne i mangfoldige Ord enten gik over til eller snarere syntes at lyde som *i* (saaledes som f. Ex. i Latinerne *optumus* til *optimus*), er bleven beholdt som Betegning for denne *J*-Lyd, og skrevet *X* eller som i Latinen *Y* (hvilket Seyffarth, maaſkee ikke urigtigen, anseer for et *V* med underkrevet *I*, til at betegne den exilere Lyd). Saaledes havde det ældste æoliske Sprog Lyden *u* (*ov*) hvor det senere mere dannede fik *i* (*v*), f. Ex. Korinna (hos Apollon. *Dysc. de pron.* 1) *λιγυράν* og *φούσα* æol. for *λιγυράν* og *φύσα*, og det ældste Latin saa ofte *u* for det senere *i*, f. Ex. *optumus*, *maxumus*, o. d. Og saaledes forklarer man sig rimeligst den *medius* *quidam* *sonus* *literæ* *V* og *I*, hvorved man efter Quintilian I. 4, 8, ikke udtaler *J*ret i *optimum* saaledes som det skarpere og klarere i *opimum*; thi vor Lyd *y*, som Seyffarth vil

*) Dette falder ganske naturligt, naar man blot ikke udtaler *v* saaledes, som vi gjøre, med Underlæben ind under Overlæberne, men, som Grækerne, med Læberne tilspidsede, som om man vilde sige *u* (jvf. Terentian her nedenfor S. 76). Thi naar man da med denne Læberne Stilling udtaler *v* uden anden Vocallyd, fremkommer der af sig selv et *u*.

gibe det græske *v*, og som her maaffee af Nogle maatte bringes i Anvendelse, er blot gjættet efter det tydske og danske Sprogs Udtale, og har ligesaa lidt nogen Hjemmel hos de Gamle som i den nuværende græske Udtale. At Grækerne endelig skrive Romulus *Ρώμυλος*, og at der paa en Mynt fra Augusts Tid læses *ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΓΥΣΤΟΣ* for *Αύγουστος* beviser kun den korte og dunkle *U*:Lyd, som i græsk Udtale svæver henimod *J*, og betegnes med *v*, til Forskjel for det rene og lange *u*, som de skreve *ou*.

2. Hvad vi her have udledt af Sammenligningen med det æoliske Digamma bestyrkes fremdeles af det allerede ved *oi* (S. 49) anførte Sted i Scholierne til Dionysius Thrax (Bekk. Anecd. II. p. 777): τὸ γὰρ ἐνρισκόμενον παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι δίγαμμα οὐκ ἐστὶ γράμμα, ἔχει δὲ τύπον τόνδε *F*, ὃ προτιθέασιν οἱ Αἰολεῖς ἐκάστη λέξει (τῇ) παρ' ἡμῶν δασυνομένη, αὐτοὶ φιλοῦντες πᾶσαν λέξιν. σύμβολον παρ' αὐτοῖς ἐστὶν ἐκφωνήσεως ἔχον τῆς *οἰ* καὶ *οῦ* διφθόγγου. Naar nemlig nu herefter *F* har betegnet de tvende Lyd, *i* (thi at dette var Lyden af *oi* have vi ovenfor seet) og *u*, saa er det en Følge, at *v* som ligegjældende der med ogsaa har havt samme tvende Lyd; og at altsaa, da man for *U*:Lyden siden indførte Tegnet *ou*, *v* allene beholdt den anden tilbagestaaende af *i*, som og betegnedes *oi*, eller *ἰ δασύ* (*o*: *i* med foregaaende Labial:Adspiration, s. ovenfor S. 58). Thi at *v* ikke har beholdt den rene *U*:Lyd, som *V* i Latinen, men kun den dunkle, *J* lignende, sees af Verset hos Ausonius (Gyfl. 12) *V* ferale sonans (*o*: *V* for Lyden *u*) *Cecropiis ignota terris*. Hvorledes imidlertid Digamma saavel som det ligegjældende *v* kan med sin oprindelige dunkle *U*:Lyd have forbundet, eller ganske være gaaet over til, Lyden af *J*, kan man nogenlunde gjøre sig tydeligt ved at betragte Ord som *ναῦς*, *ναῦν*, (eller *ναFs*, *ναFv*), hvilke Argyropulus fra Kreta (s. Liskovius p. 54) forsikrer at blive af alle dannede Græker udtalt *nafs* og *nafn*, ligesom *γραῦν* *grafn*, eller, som vi sige og skrive, *navs*, *navn*, hvoraf meget naturligt kommer i to Stavelser Latinerne *navis*, *navim*, i hvilket *jo v* lyder som labial:adspireret *i*. Og ligeledes i Diarexis af Diphthongen *ev*, s. Ex. *ἐνδμητος*, *ἐνξοος*, hvor *evdm* *it os*, *evxos* ogsaa ganske naturligt kunde blive til *e:vidmit os*, *e:vixos*.

3. Dette Slægtskab af det dunkle *u* med *i* (eller *vi*) kjendes og af Latinen, hvor det i ældre Ordformer brugelige *u* siden i det mere uddannede Sprog udtaltes og derefter ogsaa skreves *i*, eller undertiden, især hvor Ordene vare hidledede fra det Græske, tillige paa Grækernes Wiis (som Quintilian siger 12, 10, 27—28) med *Y* (*y*), en Strivemaade der altsaa blot grunder sig paa Etymologien og sælgelig ogsaa bliver Beviis for, at det med *y* udtrykte *v* maa have været liig med *i*, som var ligegjældende med dette *y*. Saaledes har ikke blot i de ovenanførte *optumus*, *maxumus*, *decumæ*, *æstumo* o. d. det ældre *u* forvandlet

fig til i, ligesom Brundusium ogsaa udtaltes Brundisium (gr. *Βρονδίστιον*), og nu endog Brindisi, og i Horat. Sat. I. 6, 24, staaer Tillius for Tullius; men paa samme Maade blev endog clupeus, inclutus, lacrumæ, satura, Amphitruo o. fl. til clipeus eller clypeus o. s. v. hvor *Σ*: Lyden findes skreven baade med i og med y, det sidste efter den græske Etymologie af κλύω, δάκρυα, σατύρα, Ἀμφιτρούων, ligesom hiems og silva ogsaa skreves hyems og sylva, det sidste af *ῥω* og *ῥλη*, det første uidentivt senere, for allene at bruge latinske Bogstaver, da den særegne Udspiration, som *v* (efter Qvintilian 12, 10, 27) havde i Græskten, ei var kjendelig i det latinske Sprog, y altsaa i Jntet skilte sig fra i. Saaledes og hos Festus l. 4, p. 47: *Ocimum* Græcum, ocus (gl. ogsaa oeyus) & ocissime positivum Latinum non habent, sed ab eo veniunt, quod est in Græco *ωκίς*. Jvf. Isidorus p. 838: pro Pyrrho dicimus Birrhum, hvilket han kun anfører til Exempel paa at P var beslægtet med B, altsaa betragter det som en bekjendt Sag, at i og y vare ligelydende; og p. 839: *Maximus*, an *maximus*, et si quæ similia sunt, qualiter scribi debeant, quæsitum est. Varro tradidit, Cæsarem per *i* hujusmodi verba enunciare & scribere solitum esse; inde propter auctoritatem tanti viri consuetudinem factam, ut maximus, optimus, pessimus scribatur; og endelig især Ovid. Remed. Amor. 476, hvor der siges om Chryseis og Briseis (*Χρυσῆς* og *Βρισηῆς*): Et si prima sinat littera (X og B), nomen idem, hvor Heinsius ifølge erasmiske Principer vil efter to Codices læse syllaba for littera, en Forandring der er saa meget mere ugrundet, som det, hvori disse to Navne saa kom til at ligne hinanden, allene blev den almindelige patronymiske Endelse seis, hvori saa mangfoldige Fruentimmernavne ligne hinanden og Vittigheden altsaa vilde blive ligesaa flau, som om en Digter hos os vilde bemærke, at Navnene Hansen, Jensen, Poulsen, Madsen o. d. vare de samme med Undtagelse af Hovedstavelsen; thi kun naar denne er lignende, kunne Navnene siges at være de samme. Rigtig bemærker derfor Burmann: sed "*littera*" posset retineri, si *i* & *y* pronunciatione nihil fere differre, & *ch* græco *χ* respondere statuamus. Og da begge Dele ikke er nogen blot Hypothese, men af saa mange Beviser lader sig godtgjøre, saa ligger heri en fuldkommen gyldig Grund til at forkaste Forandringen af Læsemaaden littera, og Digterens Vittighed gaaer ikke forloren. Vilde imidlertid Noget paastaae, at y og i i de dermed skrevne latinske Ord have havt forskjellig Lyd, da maatte saavel dette først af andre Grunde historisk bevises, hvilket ikke vides hidindtil endnu at være skeet, som og alle de andre Grunde gjendrivses, som her fremdeles skulle vidne om denne Lydsliighed.

4. Af denne Herkomst fra den ældre *U*: eller Digamma: Lyd udspringer nu og det Charakteristiske, hvorved *v* saavel som det dermed eenslydende *oi*, skjøndt begge læde i,

dog, især naar de nævnedes isolerede og uden at være bundne til en foregaaende Consonant, adskilte sig fra de andre F :Lyde e , ei og η , fra hvilke de nøiagtige Grammatikere, som vi ovenfor (S. 56—57) have seet, ifkun sjelden finde det fornødent at distingvere dem, men blot anføre dem som indbyrdes ligelydende. Dette Charakteristiske for v og oi bestaaer nemlig ikke, saaledes som Seyffarth o. A. mene, i en Mellemtyd \ddot{u} (vort y), hvilket er en blot Gisning efter det tydske Sprog,*) og, som nylig ovenfor S. 71 er bemærket, ikke er Meningen af den medius quidam sonus literæ V & I, som Quintilian I. 4, 8, tillægger Digamma; men den samme Skribent giver os selv den bedste Forklaring af sine Ord, og som tillige stemmer med de andre her anførte Data, naar han (12, 10, 27—28) siger om det latinske Sprog: Namque est ipsi statim sonus durior, quando & jucundissimas ex Græcis literis non habemus, *vocalem alteram* (V), *alteram consonantem* (Z , efter Gesners Mening Φ), *quibus nullæ apud eos dulcius spirant* (i Udspirationen af F : Lyden bestaaer altsaa det Særegne for v); *quas mutuari solemus* (hvilket ei kan passe sig paa Gesners Φ , som Latinerne ikke saane), *quoties illorum nominibus utimur. Quod quum contigit, nescio quomodo, veluti hilarior protinus renidet oratio, ut in Zephyris & Zopyris* (hvori begge de sibiterende Bogstaver ζ og v forekomme), *quæ si nostris literis scribuntur* (s. Ex. Dsephurus), *surdum quiddam & barbarum efficiunt, & velut in locum earum succedent tristes & horridæ, quibus Græcia caret* (altsaa det latinske u , som Musonius kalder V ferale sonans). Og ligesaa bemærker Victorinus i sin ars gramm. (s. ovenf. S. 47), at hvis Latinerne ei for disse Bogstaver havde antaget de græske Tegn Z og Y , havde de maattet skrive Hoelas og Dsephurus for Hylas og Zephyrus. Heraf følger altsaa nu for det første, at det græske v ikke var Latinerne dumplydende u , hvilket var triste, horridum, surdum, barbarum, ferale; men heller ikke vort y , som ei har nogen mere Udspiration (non dulcius spirat) end u , hvilket derimod er Tilfældet, naar F : Lyden udtales med den ovenomtalte Labial Udspiration, ligesom og Talen derved kan siges protinus hilarior renidere. Og sammenligne vi nu dernæst

5. foruden de andre Beviser, hermed det andet Sted af Quintilian (I. 7, 27), hvor *cui* ($\mu\omicron\nu\omicron\sigma\upsilon\lambda\lambda\alpha\beta\omicron\nu$) siges at være fordum skrevet *quoi*, ad pingvem sonum, blot for

*) Jeg selv har i min Revision der Lehre u. s. w. tildeels yttret denne urigtige Mening, som jeg derfor vil bede Læseren at rette efter det her Anførte. Seyffarth danner, efter sine Idæer om et fuldkomment Sprog, der maa have alle mulige Lyd, a priori de Bestemmelser, at oi maa være o , og \ddot{u} , hvorved han vel faaer de formeentlige Mangler i den græske Vocalrække udfyldte og sætskilt Lyd for hvert Tegn, men Hovedsagen mangler, Beviset for at disse Lyd nogenfinde mere, end i de sidste 1000 Aar, have fundet Sted i det græske Sprog.

at adskilles fra *qvi* (hvormed det altsaa maa have været eenslydende, ligesom i Græfken *oi* med *i*); og dermed igjen det Vers af Terentianus Maurus p. 12, hvor det hedder, at naar *U* sættes foran *I*, ligesom foran andre Vocaler,

crevisse sonum perspicis & coisse crassum,
unde *Aeoliis littera fingitur Digamma.*

da see vi, at det var *U* eller *V* forved *I*, som gav den Lyd, der udtrykkes ved det æoliske Digamma og følgelig ogsaa ved de øvrige Grækeres dermed ligegjældende *v* (og *oi*), og at dette altsaa er denne pingvis eller *crassus sonus*, som her omtales, Grækeres *δασεία γωνή* (adspirerede Lyd), og følgelig den *medius quidam litera V & I sonus*, som Quintilian (I. 4, 8) tillægger Digamma, og som vi ikke kunne skriftlig udtrykke anderledes end ved Stavelsen *vi* eller *wi*, endskjøndt denne Adspiration ved *viva vox* maaſkee kan være modificeret lidt anderledes end vort *v*, og som vi altsaa allene maae lære af Nygrækerne, ifald denne Nuance der endnu er at finde.

6. Og hermed stemmer nu ganske, hvad vi ovenfor have udfundet om det med *v* ligegjældende *oi*, der og, naar det saaledes var et *vi* (*ui* eller *oi* med *o* som Consonant og *i* som Vocal) meget naturligen kunde i Diæresis blive til *u:i* eller *o:i*, og omvendt dette sammentrækkes til *vi*; f. Ex. *ois* og *ois* (*ois*, *vis*). Baade *v* og *oi* ere saaledes *J* med et Slags Labial-Adspiration, udsprungen af den ældre ved det æoliske Digamma udtrykte *u* og *v*-Lyd, som i de andre Dialekter udtrykkes baade ved *O*, hvoraf *oi*, og ved *V*, hvoraf tegnet *v*, altsaa kun tvende forskjellige Betegnelser for een og samme Lyd.

7. Ogsaa viser denne med *v* adspirerede *J*-Lyd af *v* sig i den græske Betegnelse af Stavelsen *qvi* i adskillige latinske Navne, som udtrykkes ved *xv*, saa at altsaa enten dette maa have lydet *qvi*, eller hiint *xi*; f. Ex. *Qvirinius* i Luc. Evang. 2, 2, *Κυρήνιος*, *Aquilus*, *Tarqvinus* o. d. hos *Dionys. Hal.* og *Plutarch* *Ἀνάλιος*, *Ταρκύνιος*, hvor *xv* altsaa ei kan have lydet *xy*.

Og ved disse Beviser for den labialadspirerede *J*-Lyd af *v* kastes nu et klarere Lys over tvende Steder, som man undertiden endog har villet bruge til Beviis for det Modsatte, at nemlig *v* ikke lød som *i*, men som vort *y* eller det tydske *ü*, hvilket vi dog strax skulle see ingenlunde fremgaaer deraf:

Det ene hos *Dionys. Halic.* *περὶ συνθέσε. ὄρου.* 14, s. ovenfor S. 33, hvor *v* sættes paa næstsidste Plads af de lange Vocaler, imellem *ω* og *i*, men, som vi allerede der have seet, ikke i Henseende til dens Lyd, men til dens Quantitet eller Længde og derpaa grundede større eller mindre Belflang. Denne Pladsfæring beviser altsaa for det første ikke nogen

Mellemlyd deraf imellem o (eller u) og i, om man end vilde antage vort y for en saadan. Og dernæst beskrives sammesteds Udtalen af dette v saaledes: ἔστι δὲ ἥττον τούτου τὸ ὦ περι γὰρ αὐτὰ τὰ χεῖλη συστολῆς γενομένης ἀξιολόγου πνίγεται, καὶ στενὸς ἐκπίπτει ὁ ἤχος. d. e. "ringere (i Længde og Velklang, end dette ω) er v; thi ved en betydelig Sammentrækning af Læberne qvæles (dæmpes) den, saa at Lyden udkommer kneben (tynd, fin);" hvilket ikke saa godt kunde siges om Y:Lyden, hvorved Læberne snarere aabnes, men just passer sig paa det græske v eller Digamma og den derved adspirerede J: Lyd, da denne just er στενός (kneben, exil), og det græske v just dannes som et u (s. næstfølgende Sted af Terentian og ovenfor S. 71 Anm.) ved Læbernes Sammentrækning (ikke, som vort v, ved Indskydning af Underlæben under Overtænderne). Ja, var det endog uvist, hvilken af disse to Lyd, y eller i, derved meentes, saa maatte dog Udslaget falde for den sidste, naar de øvrige Deviser saa eenstemmig tale for den. Og saa stemmer hermed det strax efter hos Dionysius Følgende om i, som siges at være den sidste eller mindst velklingende af de lange Vocaler, da Munden støder mod Tænderne, Munden kun lidet aabnes, og Læberne ikke (saaledes som ved v) smykke Lyden eller gjøre den glimrende (Quintilians dulce spirans). Saaledes er da v det ved v adspirerede, i det simpelt udtalte, J.*)

Det Samme gjælder om det andet hermed næsten ordlydende Sted hos Terentianus Maurus, som lærer, at man, naar man vil udtale Y, skal begynde som om man vilde sige u:

Hanc edere vocem quoties paramus ore,
Nitamur ut u dicere, sic citetur ortus.

og derpaa tilføjer:

Productius autem coeuntibus labellis
Natura soni pressior altius meabit.

altsaa ui eller vi, liig det æol. Fot. Hvoraf tillige sees, hvad vi ovenfor (S. 71 Anm.) og nylig paa denne Side have bemærket om den græske Udtale af Y: Lyden.

*) Rigtigt hedder det saaledes om dette Sted af Dionysius hos Minoides Mynas p. 131: ce qui veut dire, que le son du v est un i sifflant (hvad man ellers falder adspireret, δασυ); car dans la prononciation du i les lèvres restent immobiles, selon cet auteur, tandis que dans celle de v elles doivent se serrer fortement; ce que la phrase ἀξιολόγου συστολῆς γενομένης indique. Ainsi le son du v n'est jamais celui du u français, produit par les lèvres arrondies; mais celui de i, produit par l'action de siffler légèrement, appuyant les lèvres fortement sur le parois extérieurs des dents. Forsaavidt man altsaa ikke kan opnaae disse Modificationer af Grundlyden (i), saaer man, hvis man vil udtale rigtig, at blive staaende ved samme; Følelsen bliver da altid mindre, end efter andre Sprog at digte en ganske ny og ugræfne Lyd.

Og deraf kan man nu slutte sig til, hvad Forskjel de Gamle have gjort imellem $\eta\mu\epsilon\iota\varsigma$ og $\upsilon\mu\epsilon\iota\varsigma$, begge lydende i $mi\delta$, men det sidste med digammeret i , omtrent $v\ i\ mi\delta$, skjøndt identivis med saa lidet kjendelig en Forskjel, at det daglige Sprog derfor har brugt $\upsilon\sigma\epsilon\iota\varsigma$ eller $\sigma\epsilon\iota\varsigma$ og $\sigma\alpha\varsigma$, som nu hos Nygrækerne er det almindelige.

Overhovedet har denne Labial-Adspiration vel neppe altid været synderlig kjendelig, og er vel især inden i Ordet efter en Consonant ligesaavel faldet bort, som de andre Adspirationer, saa at her ikkun blev den blotte ζ :Lyd tilbage, som de nu strax følgende Beviser skulle vise at have været den sædvanlige for v . Og rigtig bemærker derfor identivis Minoides Mynas, p. 131, at den af Grammatikerne gjorde Distinction af v og ι vel meest kun grunder sig paa, at man har betragtet disse to Vocaler isolerede eller blot efter som de lode i Begyndelsen af Ordet; hvorimod Anvendelsen af Vocalen v i Midten af Ordet allene hidrører fra den Etymologie eller Analogie, som syntes at fordre dette Tegn for ζ :Lyden, ligesom man skrev oi naar ζ :Lyden udsprang af et o , eller ei og η naar den var forlænget af ϵ , og ellers, naar den var primitiv, blot i . At dens sædvanlige Lyd nemlig var blot i , er foruden de hidtil anførte, især indlysende af følgende historiske Data:

8. Af de Indskrifter, som Wetstein og Liskovius citere, nogle endog fra det 1ste Aarhundrede efter Chr. da man finder: paa en Mynt af Augustus hos Decc. p. 82: *ΑΦΡΟΔΥΣΙΑΣ* for *Αφροδισιας*. af Tiberius sammesteds p. 96: *ΘΗΓΑΤΗΡ* for *ΘΥγάτηρ*. af Nero: *ΕΥΘΗΜΙΩΣ* for *εὐθυμιος*. Ligeledes paa et Mindemærke hos Gruterus p. 607: *ΦΑΛΑΦΗ* for *φιλία*. Paa en Mynt fra Antonius Pius hos Decc. p. 271: *ΣΙΡΑΚΟΣΙΩΝ* for *Συρ.* og fra Caracalla og Elagabalus *BIZANTΙΩΝ* for *Βυζ.* Ligeledes paa andre: *ΗΙΛΑΤΟΣ* for *ἵλατος*, *ΣΜΗΡΝ.* for *Σμυρναίων*. Ligesaa *ὀψιγόνοισι* for *ὀψιγ.* i Marm. Oxon. *πολυγάφλλον* for *-γάφυλον*. Salmas. inscr. p. 73. Hvilken Brug af ι og η (σ : i) istedetfor v , eller omvendt, vel er orthographisk Urigtighed, men just derved beviser Identiteten af disse Bogstavers Lyd, da de ikke let kunde være blevne saa ofte forvekslede, hvis de ikke vare blevne eensdan udtalte.

9. De samme Forff. anføre ligeledes af den ovennævnte Pave Gregors Psalterion følgende med latinske Bogstaver skrevne græske Ord, i hvilke v stedse er udtrykt ved i , hvilket altsaa viser, at man maa have udtalt det saaledes: *κῆριον* kiriu, *νικτός* niktos, *ξύλον* xilon, *περυντευμένον* pefitevmenon, *ἰδάτων* idaton, *φύλλον* phillon, *ἐνθρόπτει* entripti, og af Kong Ethelstans Psalmebog *κῆριον* qvirion; ligesom der og stedse findes i for det med v ligelydende oi (s. ovenfor S. 53, No. 6).

10. Fremdeles vakler Orthographien af mange enkelte Ord i Græfken imellem *v* og *i* eller *ei*, hvilket særdeles befyhrker de øvrige Argumenter for at disse Vocalers Lyd var den samme, da det kun i Tilfælde af, at de ellers ikke befandtes ligelydende, kunde være rimeligt, at dette var enten dobbelt Udtale eller Dialektforskjellighed i Udtalen af samme Ord, og heller ikke kunde isacsald være saa hyppigt, som det virkelig er. Saaledes bruges hos Herodot stedse βύβλος for det almindelige βιβλος, jvf. Eustath. til Iliad. ζ p. 633, og ligeledes i Aristophanis ὄρν, 975, 987, 990 βυβλίον, s. sammest. Schol. hvorimod dog Moevis siger, at βιβλία var den attiske, βυβλία den almindelige Skrivemaade; og Phavorinus: βιβλίον διὰ τοῦ ἰ Ἀττικῶς, διὰ τοῦ υ Ἰωνικῶς. Ligeledes σιαγών skrive Andre σιαγών, og οἱ δὲ ὑαγόνα, διὰ τοῦ υ στοιχείου ἐκπέροντες, s. Athen. Dipn. 3, 14 (47 Schweigh.) Τριγᾶλεια for τριγᾶλεια s. Etym. M. og Eustath. til Il. s p. 536. Κίβισις Hesiod. ασπ. 224 og κίβνοις jvf. Etym. M. Κίβρα Pind. Py. 10, 15 samt Pausan. X. 37 hedder hos Ptolemæus Κύβρα, hos Lucan Cyrrha. Κιῦρα kaldes, efter Athenæus II. 82, hos Sophokles κνᾶρα og κνᾶρον. Hos Samme II. 70, σθηθῖνια, efter Casaubonus hos Pollux σθηθήνια, og i Etym. M. σθηθῖνον, hvori de tvende sidste Skrivemaader gjerne kunne have været urigtige, men dog bevise, at udtalen af *v*, *i*, *η*, ikke har været kjendeligen forskjellig, da intet Andet kunde give Anledning til den urigtige Skrivemaade, ligesom naar man hos os har skrevet længe for længe, Kunst for Kunst, obne for aabne o. d. Saaledes siger og Salmasius ad inscr. Herod. Att. p. 18: *ei* pro *v* in multis vocibus veteres scribebant, μείνον pro μύνον, μείωπα pro μύωπα, χυμείαν pro χυμείαν, hvorpaa han strax ligeledes bevise, at *ei* var ligelydende med *i*, s. Wetsteen p. 171. Samme anfører p. 167 Skrivemaaderne Ἰερυχών og Ἰερυχών af LXX, Σίμων af Matth. Ev. 4, 18, som 2 Petr. 1, 1 skrives Σύμων; ligeledes τριζω og τρύζω, ἄστυκός og ἄστικός, τονθορίζω og -ρύζω, σκυρός og σκίρρός (skrives og σκυρός, og ligeledes σκυρόω og σκίρρόω), μύτλος og μύτιλος (i Latinen mere surdam & triste: mutilus), μάρσιπος og μάρσπιπος (Lat. marsupium) o. fl. Af dette Slags kunde lettelig anføres mange flere Exempler, hvortil endnu alle de, hvor *v* og *oi* (hvilket vi og have seet at være et *I*), forveksles med hinanden (s. ovenfor S. 52—59). Men for ikke dermed at blive vidtløftigere end behøves, vil jeg blot med et Ord minde om de ikke sjældne Gange, hvor Glosfarierne og Lexikographerne i Bogstavordenen eller Orddræfken sætte det ene af disse Bogstaver paa det andets Plads, endskjøndt det skulde i Ordenen staae tidligere eller sildigere, hvilket og bevise, at de have anseet dem for eenlydende.

11. bevises det Samme af Navnet Ἀμυρίας i Aristophanis νεφέλαι 31, ved hvilket Scholiasten sammesteds siger at der gives en Skofe til en daværende Archont Ἀμυρίας

eller (som Hermann bemærker at han hos Diodor, Athenæus o. A. kaldes) *Ἀμειβίας*, hvilket da kun er forskjellig Skrivemaade; men at A. da Loven forbød *καμφοδεῖν τὸν ἀρχοντα*, har gjort den lille Forandring af *ei* (eller *i*) til *v*. Da nu denne Forskjel ikke lettelig, især i en Graastand, kunde bemærkes af Dret, men allene skeede ved Orthographien, saa opnaaede A. paa den ene Side sit Diemeed at spotte Archonten, og beholdt dog paa den anden, ifald han for den Spas skulde være bleven krævet til Regnskab, smidelig den Udflugt, at det ei var dennes Navn, der var brugt. Dette ligner A. fortreffeligt, og Loven kunde ikke hindre ham, som Hermann mener. I alt Fald beviser Scholiet, at idetmindste sammes Forfatter har anseet *v* for eenslydende med *ei* eller *i*. Det Beviis, som Eustobius her efter Thomas Smith faaer ud, at de ikke skulde være eenslydende, strider ligefrem imod Meningen af Scholiastens Ord. End Navnet nemlig ikke eensdan, saa kunde A. jo ikke siges at spotte Archonten.

12. Et indlysende Beviis for F. Lyden af *v* give fremdeles de ovenfor S. 36 anførte *παρηχίσεις* eller Ordspil, som Eustathius finder hos Homer, hvori *μύλης* anføres som i første Stavelse ligelydende med *μήλοπα*, og *ἀλύεις* i anden med *ἀλήτης*. Og ligeledes især

13. alle de Steder, hvor Grammatikerne distingvere *v* orthographisk, ikke blot fra *oi*, hvorpaa vi ovenfor (S. 55 fig.) have seet mangfoldige Exempler, men endog fra de andre tre F. Tegne *i*, *ei*, *η*, hvilken orthographiske Distinction aldeles ingen Grund havde havt, hvis de i Lyden havde været saa forskellige, at man derpaa kunde have hørt, hvilket Bogstav der skulde bruges. Saaledes bemærker Theodosius i hans Gramm. ed. Götting p. 71, at Ord paa *i* os skrives *ηλος*, undtagen *χιλος*, *νεοχιλος*, *ψιλος*, som skrives med *i*, og *χνλος* διὰ τοῦ *v* *ψιλοῦ*. Ligeledes de paa *i* os med *η* (*ηρος*), undtagen *κιρρός*, *σιρρός* og *ιρός* med *i*, og *πυρος* med *v* *ψιλον*. Fremdeles p. 72, at de som endes paa *εω* skrives med *v*, en Bemærkning, der vilde være urimelig, dersom *v* ikke kunde i Lyden confunderes med noget andet, og hvilket skulde vel det være, naar det ei var et i (*i*, *ei*, *oi*, *η*), hvormed vi saa hyppigen finde det ligelydende? Hos os vilde vel Ingen gjøre den Bemærkning, at Lyd, bryde, stryge, bør skrives med *y*, saasom vi jo ikke have noget andet Tegne for den Lyd. — Ligesaa adskiller Moschopoulos *περὶ σχεδῶν* p. 15 *ἡμῶν* og *ἰμῶν*, hvorom ovenfor S. 57 er talt. Men fremfor Alt er det kjendeligt, hvad Lyd han forbinder med *v* efter en Consonant, naar han p. 73 siger: τὰ εἰς *v* ληγοντα ὀνδέτερα (α: Deutra, som endes paa Lyden *i*), τινὰ μὲν διὰ τοῦ *i* ῶτα γράφεται, τινὰ δὲ διὰ τοῦ *v* *ψιλοῦ*. καὶ διὰ μὲν τοῦ *i* ταῦτα μελί, σίνηπι, κίκι, καὶ ἕτερα διὰ δὲ τοῦ *v* ταῦτα ἄστν, γόνν κ. τ. λ.

hvori der, hvis *v* ei lød som *i*, vilde have været ligesaa liden Mening, som om vi vilde sige, at af de Ord, der endes paa Lyden *y*, skrives dette i nogle med *i*, i andre med *y*.

Uf hvilket Alt altsaa følger, at *v* som Consonant var et *v*, som Vocal derimod var oprindelig den af et dunkelt *v* eller *u* fremstaaende *J*:Lyd, og altsaa eenslydende med *i*, fra hvilket den i Udtalen ikke distingveredes, uden maaskee ved et Slags Labialadspiration eller Sibilering ligesom *oi*, men som dog nok kun var kjendelig, hvor *v* nævntes som Bogstav for sig allene, eller hvor det begyndte Ordet eller fulgte efter *x*, som i Latinernes *qvi*. — Og heraf stadfæstes da endelig Minois Mynasēs Forklaring af et mærkeligt Sted hos Aristophanes, som man endog efter en usikker Forklaring deraf uden tilstrækkelig Grund har anseet for et nyt Beviis paa en *Y*:Lyd af *v*. Dette Sted er i Plutus B. 895:

**Αρνείσθον; ἔνδον ἐστίν, ὃ μισρωτάτω,
πολύ χρέμα τεμαχῶν καὶ κρεῶν ὀπτημένων.*

ύ ύ, ύ ύ, ύ ύ, ύ ύ, ύ ύ, ύ ύ. (Accentuationen lader jeg staae uafgjort.)

hvor een Scholiast mener, at *ύ ύ* er et Forundringsudraab (en Forklaring der ifkun har liden Rimelighed), en anden, ventelig fordi der bagefter følger: *κακόδαιμον, ὀσφραίνει τι*; at derved skulde tilkjendegives, at Sykophanten lugtede Rjød, der stegtes, ligesom og Svidas bemærker *ύ ύ, ὅπερ ἐν τῇ συνηθείᾳ λέγομεν ὀσφραινόμενοι τῆς κνίσσης.* i hvilken Henseende ikke blot Hemsterhuis billiger Is. Vossii Mening, at det første *v* i disse Famber skulde skrives spiritu tenui, det andet denso, hvilket selve Sings Natur skal fordre, og derfor ogsaa Joh. Heinr. Woss giver ved *ühü*; men derefter endog flere have troet at finde Beviis for, at *v* skulde lyde som *y*, fordi ved denne Lyd tydeligst exprimeredes *actus olfaciendi*; hvilket kommer an paa Enhvers Imagination, da Andre maaskee vilde synes, at den Ting aldeles ikke har nogen tilsvarende Vocallyd, saa at det heraf dragne Beviis i alt Fald blev meget usikkert og omvendt selv først maatte bevises deraf, at *v* med Visshed var godtgjort at lyde som *y*, men hvilket vi nu have seet er langt fra at være beviist. Ganske anderledes baade rimeligt og med de andre tre af os anførte Beviser overeensstemmende forklarer derimod nu Mynas (p. 133) dette *ύ ύ* (eller som Jambe maaskee *ύ ύ*) som en Afbildning af den sissende Lyd, der fremkommer ved Luftens Udpresning af Rjød som steges (liig vort lyd: lignende Ord sissser, og Homers *σιζε*, *Odysk.* 9, 394; jvf. sammest. *Eustath.* τὸ *σιζειν ὀνομασποιεῖται, ὡσπερ τὸ ζεῖν κ. τ. λ.*), og som ikke blot meget naturligt tilkjendegives ved *i* i med et Slags Sibilering, eller *B*:Adspiration (hvad der just, som seet, var de Gamles *v*), men hvorpaa han endog anfører det mærkelige Beviis, at Grækerne den Dag i Dag for Spøg bruge dette efterlignende Udtryk, i det de paa det Spørgsmaal: *τί ἔχομεν καὶ φάγομεν*;

(hvad have vi at spise?) svare: οὐδὲν ἀκίχουσι, ἰ, ἰ, ὅπου τὸ ἐπιπέδον καμῆ; (Hører du ikke det i, i, i, som Stegen gjør?) Dog selv om Vægtfaalen hængde lige imellem disse to Fortolkninger, og ἰ ἰ efter Schol. og Evidas var sædvanligt hos Grækerne til at betegne en Snusen efter Lugten af stegt Kød, saa følger deraf dog ingenlunde, at denne Snusen skulde være anseet for at give Lyden *y*, for hvilken der ellers intet sikkert Beviis findes i Sproget; men tvertimod synes det, i hvilken Fortolkning man end antager, at den Lyd, der af alle de øvrige Beviser stadfæstes, ogsaa maa have været den ved *v* udtrykte. — Nu staaer altsaa kun tilbage at tale om

Diphthongen *vi*,

der henhører blandt dem, som Grammatikerne kalde διφθόγγους κατὰ διεξοδον (s. ovenfor S. 16—17), om hvilke Matthiä i det nyeste Uplag af sin græske Grammatik gjør sig det urigtige Begreb, at de skulde bestaae i tvende særskilte Vocallyd, denne altsaa være *vi*, hvilket netop hos alle gamle Grammatikere er det Modsatte af en Diphthong og af dem kaldtes διαίρεσις τῆς διφθόγγου eller φωνήεντα διηρημένα. Have vi derimod rigtig fattet, hvad Grækerne forstode ved Diphthonger og lagt Mærke til Grammatikernes Inddeling af samme (ovenfor S. 15—17), da er det klart, at ligesom διφθ. κατ' ἐπιπέδου vare de, hvor kun den ene Vocal allene lyder (nemlig *ei*, *η*, *η*, *φ*), og διφθ. κατὰ ἡρῶν (nemlig *av*, *ev*, *ov*), de, hvor et paafølgende *v* som *x* forenes til en Samlyd med en foregaaende kort Vocal, saaledes bestod den tredie Art, διφθ. κατὰ διεξοδον (*ηv*, *ωv* og *vi*) af en lang Vocal med et consonerede *v* og *i* (*v*: *v* og *j*), og selvfølgelig ligesom i *ηv* og *ωv* ὑποτακτικῶν formedelst den foregaaende Vocals Længde ofte blev reent umærkeligt og altsaa blot i Orthographien beholdtes (s. ovenf. S. 19 og 67), saaledes blev ogsaa i *vi* ὑποτακτικῶν i Udtalen umærkeligt og allene i Skrift beholdt som Kjendtegn paa Længden af det forudgaaende *v*. Er dette nu, som vi have seet, et *J*, saa er *vi* naturligviis et *Ji* eller *Jj*, hvilket foran en Consonant eller i Erden af et Ord lyder som blot langt *i*, men foran en Vocal synes tillige at forene sig som et *J* od med samme, saa at f. Ex. *via* udtales *i:ja*, ligesom Tilfældet var i Latinernes *Maja* og *ajo*, hvilke Cicero derfor efter Quintilians Beretning (I. 4, 11) vilde have skrevet *Maj-ja*, *aj-jo*, eller ligesom hos os f. Ex. *Die* lyder som *Di:je*; (jvf. Isidori orig. I. I. p. 839: Sed I litera inter duas vocales constituta pro dupla habetur). Dette stadfæstes nu

1. Af Schol. til Dionysios Thraceren i Bekkers Anecd. gr. II. p. 802, hvor det hedder, at Nogle have havt den Mening, at *vi* i *viós* og *μῦα* ikke var nogen Diphthong, men skulde udtales adskilte (διηρημένως φωνεῖσθαι) og derfor ogsaa af Nogle puncteredes med Adskillestegn *vi*. Men som Beviis for, at *vi* var en Diphthong og ikke adskiltes, anfører

Scholiasten, der her siger at skrive blot for Begyndere, dette simple: at accentus acutus ikkun kan have een af de tre sidste Pladser i Ordet, da Naturen og Aandedrættet ikke tillod Grækerne at gaae længere tilbage fra Enden; men at dette vilde være Tilfældet, og Accenten i f. Ex. Ἀρπυια, ἀΐθνια, komme paa 4de Stavelse fra Enden, naar *vi* deelees i to Stavelser *vi*. Det Samme bevises og paa en anden Maade i et Stykke *περὶ ὀρθογραφίας* af Theodosius i samme Bekters Anecd. III. p. 1128 Anm., hvor der tales om, hvilke sammenstødende Bogstaver der skulle adskilles hver i sin Stavelse (*κατὰ διάστασιν*), og hvilke tages sammen (*κατὰ σύλληψιν*); f. Ex. ved Præpos. *πρὸς* det Første, naar der følger en Consonant, saasom i *πρὸς-γατον*; det Sidste, naar der følger en Vocal, saasom i *προσελθεῖν*. Hvorpaa det hedder: *καὶ ἐν τῷ πεποιηκῆναι, μῦθαι, μεμηκῆναι, νόσος καὶ ἐν τοῖς ὁμοίοις ἢ ὡς δίφθογγος οὐκ ἦν διάστασις τοῦ ὦ καὶ τοῦ ἰ*, fordi Feminina skulle beholde lige mange Stavelser med Gen. Masc. f. Ex. *μέλας μέλανος* og *μέλαινα*, og altsaa, naar *νευχότος* var et 4stavelses Ord, *νευχῆα* og maatte være det. Hvorpaa sluttes: *καὶ εἰ ἐν τούτῳ ἐδείχθη δίφθογγος ἢ ὡς, καὶ πανταχοῦ δίφθογγον αὐτῆν ὁμολογήσομεν*. Det Samme siges af Theodosius p. 63. Heraf sees nu, at Grammatikerne have holdt *vi* for at være en Diphthong, d. e. en med tvende Vocaltegn skreven Enkeltlyd, hvilket de med de her anførte Grunde have søgt at bevise. Men da den, efter den S. 17 anførte Inddeling var en *δίφθογγος κατὰ διέξοδον*, saa maa dens *ι* *ὑποτακτικόν* have været et Jod, der efter et *v* ligesaa lidt havde nogen kjendelig Lyd som vort *j* i Stavelsen *yj* (f. Ex. Harpyja) eller *ij*, undtagen forsaavidt det, naar der fulgte en Vocal efter, kunde synes at forene sig dermed, ligesom Maja og ajo forekom Cicero at lyde Majja, ajjo, eller hos os Die, vie, synes at lyde som Di:je, vi:je; hvilket vel og har givet Anledning til den Skrivemaade af *vi* foran Vocaler istedetfor simpelt *v*, der dog i Udtalen ikke vilde have lydet anderledes, f. Ex. om man havde skrevet Ἀρπυια istedetfor Ἀρπυια; jvf. ovenfor S. 19—20, c). I Grunden er altsaa *ι* i *vi* ligesaa vel sunnt, og blot i Orthographien bibeholdt, som det underskrevne *ι* i *ϰ, η, φ, **), samt, ligesom dette, kun anvendt hvor den forudgaaende Vocallyd var lang og desaaraf drog Udtalens hele Vægt hen paa sig. Dette er endvidere

2. klart af de Tilfælde, hvor der virkelig findes blot *v* istedetfor Diphthongen *vi*, saasom ikke blot paa en Mynt af Commodus, som Eiskovius citerer af Decco's Werk p. 313, hvor *νόσος* er skrevet *ΝΟΣ*, i begge Tilfælde vel udtalt whios (Latinernes filius, og i det Spanske næsten uforandret hijo, s. Passows gr. Lex.); eller i det ovennævnte Symbolum apostol. af Kong Ethelstans Psalmebog, hvor det er skrevet med latiniske Bogstaver *yon*; men endog i adskillige græske Former, hvor *vi* foran en Consonant er saamentrukket til *v*, saa:

*) Hos Herodian *Επιμ.* p. 216 kaldes *ι* i *νόσος* endog *ὑπογεγραμμένον*.

som i Optativerne paa *ύμην* for det analoge *ύμην* af Verba paa *ύω*, ligesom *ύμην* for *ύμην* af B. paa *ύω*; i Diminutiverne *βοτρυδιον* *ιχθυδιον*, antepen. longa, for *-υδον* (hvilket sidste Dawes vil have skrevet i Athen. III. 48 o. fl. St., men Casaub. anseer for unødvendigt, da *v* allene her gjerne kan være langt ligesom i Stamordet *ιχθύς*), jvf. G. Hermanni epist. ad Seyffarthum i dennes Verk om de gr. Bogstavers Udtale, p. VII., samt Dawes miscell. crit. in Aristophanem 213—214. Desuden er

3. *υ* forved en Consonant, som ikke hører med til samme Stavelse,*) i samme Tilfælde, som naar det slutter Ordet, d. e. at det *ι*, hvorpaa *υ* gaaer ud, ikke har noget Følgende at binde sig til, saaledes som naar der følger en Vocal (s. foreg. No. 1), og derfor bliver stumt, forsaavidt ingen Diæresis indtræder eller det ophører at være Diphthong; saasom i Dativendelsen *υι*, hvorom Hermann l. c. p. IX. siger: non enim eo insanie quisquam progredietur, ut id *πληθύι* id est *plethyj* sonuisse credat, inaudita consonante in fine verbi posita. hvilket, om det ikke allerede af sig selv var indlysende nok, tilstrækkeligen kan bekræftes af Schol. til Theodosii Canones (s. Bekkeri Anecd. gr. III. p. 1195): ταῦτα ὑποκοριστικά (εἰς ὅς περισπώμενα) οὐκ ἔχουσι τὸ *ι* ἐν τῇ δοτικῇ τῶν ἐνικῶν τῶ καμυῦ γὰρ καὶ τῶ κλανῶ καὶ τῶ Διονῶ καὶ τῶ Λαοῦ χωρὶς τοῦ *ι*, ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐν τέλει λέξεως ἢ *υῖ* διφθογγος εἰρίσκειται. Skøndt man her medrette kunde med Hermann (l. c. p. VIII.) spørge: At quid fiet *dativis*, quos literis *υι* in diphthongum contractis consonans sequitur, ut in illo Homeri, ἐνὶ πληθύι μέεν ἀνδρῶν? Apertum est, illud inepte scribi *πληθύι*. Scholiastens Bemærkning maa altsaa allene angaae Lyden eller Udtalen, hvorefter han har rettet Orthographien af disse Dativer; og hans Mening være, at *ι* ὑποτακτικόν i samme ikke udtales, og dette sø'elig i det homeriske *πληθύι* blot er orthographisk beholdt efter Analogien af de andre Dativer paa *ι*; hvoraf altsaa atter følger, at *υι* i Enden ikke er udtalt anderledes end simpelt *υ*.

Paa samme Maade bemærker 4. Choeroboskos i Scholierne til samme Theodosii Canones (Bekkeri Anecd. p. 1292), at Optativerne i 4de Conjugation af Verba paa *υι*, s. Gr. *ζευγύην* og *ἐμνήην****) ogsaa i næstsidste Stavelse, skøndt *υ* kommer forved en Vocal, skrives uden *ι* (*χωρὶς τοῦ ι*), hvortil Apollonius efter hans Eigende skal angive den

*) Hvor der følger en Consonant endnu i samme Stavelse, der skeer, efter Schol. til Theodosii Canones (Bekk. Anecd. p. 1220), Diæresis, s. Gr. i *υις*, da ellers intet Ord endes paa *υις* men alle, som have den Lyd, paa *υς*.

**) Urigtigen udelukkes altsaa denne Optativ af vore Grammatiker som ikke eksisterende. Kun dens Orthographie uden *ι* gjør, at man ikke har bemærket dens Analogie med *ισαίην*, *τιδείην*, *διδόίην*; jvf. Buttmanns auesührl. gr. Sprachlehre I. p. 539, Anm. 36.

Grund, at Passiverne *ζευγνύμενη, πηγνύμενη, δυνύμενη*, intet *ι* have efter *ν*, altsaa og maae have mistet det forud i Activo. Om dette nu er Grunden, og ikke snarere, som Buttman paa nedenanførte Sted mener, at man, fordi Passivet foran Consonanten ikke kunde faae Diphthongen *νι*, som Analogien med Opt. pass. af de andre Verba paa *μι* udfordrede, ogsaa for Conformitetens Skyld har udeladt *ι* i Activet, vil jeg lade staae derhen; men saa meget er vist, at naar *νι* ikke blot i Passivet foran en Consonant, men selv i Activet foran en Vocal skrives med blot *ν*, saa kan Udtalen af *νι* og blot *ν* heller ikke have været forskjellig, men det *ι* *ὑποτακτικόν*, som man ellers foran Vocalen har beholdt, allene grunde sig paa, at et saadant i dette Tilfælde syntes at høres, skjøndt Udtalen dog vilde blive den samme, om man her blot udtalte et *ν* (f. Ex. *μῦα* og *μῦα*, *mija* og *mia*), og at det altsaa blot er forskjellig Orthographie for een og samme Lyd. Vil man altsaa end lade Hermanns Consequentsregel, at man enten bør skrive *πληθῦ* i Dativ uden *ι*, eller ogsaa ikke blot foran Vocal *ζευγνύην*, men endog foran Conson. *ζευγνύμενη, ἐκδύμεν, ἐχθυίδιον* o. d. med *ι*, gjælde imod den os eengang overleverede mindre consequente Skrivebrug, saa er og bliver den dog intet andet, end Netfironingsregel, som intet beviser i Henseende til Udtalen, hvilken af alt her Anførte sees at være den samme, enten man skrev *νι* eller *ν*.

5. Gaae vi nu endvidere hertil saadan Vidnesbyrd, som det af Johannes Grammaticus: *Ἀπτικοὶ περιαιροῦσιν* (nemlig i Orthographien) *πολλάκις καὶ τὸ ἰ, λέγοντες μῦαν μύαν, μητριὰν μητριάν*, og Hort. Adon. *Τίός οἱ τεχνικοί φασιν ὡς οἱ Ἀπτικοὶ δίχα τοῦ ἰ ἐν μόνῳ τῷ ὕ γράφουσι*, samt at der efter Etym. M. p. 239 (Hermann l. c.) skrives *μύδιον, βοτρυδίων* for *μυίδιον, βοτρυίδιον*; hvortil endnu kan komme det ovenfor S. 53 anførte *κοινομῦα*, som Hieronymus usiægtigen skriver *coenomyja*, men Beda blot efter Udtalen *coenomia*, og Herodian's Bemærkning ovenfor S. 55, at oxytonerede Masculina paa *οιος* skrives med *οι*, undtagen *νίος*, og ligeledes ovenfor S. 56, *παροξύτονα* paa *οια* undtagen Participia paa *ῦα* og Subst. *μῦα*, samt *ἀγῦα ψιλόν* (ο: med blot *ν*); ligel. p. 18, at hver Begyndelse med *γν* maa skrives med *ν*, undtagen *γῦα*, med tilføiet *ι*; og p. 137, at Lyden *ν* i Begyndelsen skrives med enkelt *ν* (*ψιλῶται*), undtagen *οἶα* o. fl. med *οι*, og *νίος* med *νι*: da have vi identvisl et tilstrækkeligt Forraad af Beviser for, at *νι* i Udtalen lød ganske som simpelt *ν* eller *οι*, og det er *ι*; hvilken Lyd i Enden af Ordet eller foran Consonanter aldrig var anderledes, og derfor især i sidste Tilfælde og kun skrives *ν*, undtagen hvor det adskiltes i de to Stavelser *νι*; foran en Vocal derimod kunde forekomme Dret at være et *ι* med *ν*, saa at f. Ex. *τετρυῖα*, udtalt *teti p h i a*, betragtedes som om det var *teti p h i a*, og derfor skrives med *ι* efter *ν*, skjøndt Lyden i Grunden ikke var forskjellig.

At isvrigt fra Diphthongen *vi* maa adskilles den i to Vocaler deelte Lyd *vi*, ligesom *ai* fra *ai*, *ei* fra *ei*, *oi* fra *oi*, er en Selsfølge; og ventelig har Skrivemaaden *vi* for den enkelte Lyd *v* i visse Tilfælde sit Udspring fra denne Etymologie; f. Ex. at Dativet *πληθῦνι* (s. ovenfor S. 83, No. 3) skrives saaledes fordi det efter Analogien med 3die Declination skulde være *πληθῦνι*, hvad Digtere da og for Metrumets Skyld bruge, men som ellers contraheredes til den enkelte Lyd *vi* (*v*), ligesom *ei* til *ei* (*i*), *ai* til *α* (*a*).

Dette er nu saaledes, hvad der af de endnu tilværende Gamles egne Skrifter historisk kan bevises om de græske Vocalregns Udtale fra de ældste Tider af, og som ingenstunde beviisligen har været anderledes (jvf. mit Svar til Hr. A. M. Thia i No. 38—40 af Seebodes Nenes Archiv für Philologie und Pädagogik, August 1829, hvoraf du sees, hvor ganske mod Historien stridende de Formodninger ere, hvormed man i nyere Tider har villet bevise, at en saadan Forandring skulde være foregaaet i Bogstavernes Betydning). Og da nu denne af de Gamles Skrifter tilfulde beviislige Udtale af de græske Vocaler og Diphthonger aldeles er den samme, som den, der endnu høres overalt hos Grækerne, saa er denne derved stadfæstet som den eneste ægte og rigtige, og beviist, hvad der allerede i sig selv var høist sandsynligt, at den Udtale, der mundtlig i lige Linie var forplantet fra Forældrene til Børnene, og af disse saaledes hørt fra Duggen af, er bleven uforandret eller idetmindste kommer Forfædrenes Udtale nærmere, end nogen fra fremmede og heterogene Sprog hentet og formodet; saa at den altsaa medrette vil være vort Mønster og, ifald det ellers er vor Hensigt at lære Ungdommen det Rigtige, igjen burde i Grammatikerne vindiceres samme den Plads, hvorfra den i de sidste Par Aarhundreder paa saa svage Grunde er bleven fortrængt og opofret for aldeles ugrundede Hypotheser.

Vi ville altsaa endnu blot for desto større Lydeligheds Skyld give en almindelig Oversigt over samtlige Vocallyd og disses Betegning i det græske Sprog, hvoraf tillige vil sees, hvilken Mængde og Forskjellighed baade Sproget har af Vocallyd, og Skriften af Betegnelser for disse i forskjellige Tilfælde.

Vocallydene (*στοχεῖα*).

Tegnene eller Bogstaverne (*γράμματα, χαρακτῆρες*).

Lyden *a*, baade lang og kort, betegnes ved *α*.

— *a*, lang (contr. af *ai*), betegnes ved *ᾱ*, hvori *ι* er *ἀνεκχώρητον* og allene skrives efter Etymologie og Analogie; f. Ex. *τιμᾶ, κῆρα*.

Vocallydene (<i>στοιχεῖα</i>),	Tegnene eller Bogstaverne (<i>γράμματα, χαρακτήρες</i>).
Lyden ai, Lat. aj, betegnes ved . . .	ai, διηρημένον og διούλλαβον. I een Stavelse have Grækerne det ikke; f. Ex. Cajus Γαῖος.
— æ, Lat. æ, lang undtagen i Enden, betegnes ved . . .	ai, fornemmelig brugt hvor Lyden æ var kommen af a (f. Ex. καίω af κάω). Modsat det summe i i æ, kaldes i i ai ἐκφωνούμενον.*)
— e, kort, baade aaben som æ, og luft, betegnes ved . . .	ε, naar det ikke kommer af a. (I de ældste Tider var E Tegn baade for e og i, som hinanden meget nær beslægtede.)
— e, lang og luft som vort e i bred, bred, have Grækerne ikke men langt e lyder hos den næsten eller ganske som i, og betegnes da . . .	η.
— ei, Lat. ej, betegnes ved . . .	εῖ og ηῖ (ikke ei), f. Ex. Pompejus Πομπήιος.
— i, baade lang og kort, betegnes ved . . .	ι, naar det er primitivt (i den ældste Skrift ogsaa ved E, som i Lat. Quintilian I. 4, 17).
— i, lang og skarp, betegnes ved . . .	ει, forlænget af ε, hvorfra det adskilles ved tilføjet ι.
— i, lang og maaskee mindre skarp, imod e, betegnes ved . . .	η, den mindre Figur af H, som opstod af II med forbindende Tverstreg.
	samt η, naar med den var sammentruffet et paafølgende ι.
— i, lang, undt. i Enden, betegnes ved . . .	οι, naar Lyden kom af ο } begge i Begyndelsen labiz
— i, baade lang og kort, betegnes ved . . .	υ, naar Lyden kom af V } alt adspirerede.
— ij, lang, betegnes ved . . .	υι, foran en Vocal.

De mange J'er, som det græske Sprog formenes at have, og virkelig og har noget mere end det Latinske (hvorfor dets Udtale endog roses af Quintilian som gracilior), ere saaledes kun forskjellige Betegninger for den samme Lyd, hvorved man til desmere Tydelighed har

*) Jvf. ovenfor S. 15, samt Seeboeds N. Archiv für Philol. u. Pädagogik. August 1829. No. 40, S. 158, col. b.

søgt at distingvere dem efter Etymologien; s. Recensionen over Eiskovius über die griech. Ausspr. i Hall. Allg. Litt. Zeit. Septemb. 1829. No. 98. p. 781 fig.

- Lyden *o*, kort, betegnes ved . *o*, i den ældste Skrift Tegn for baade kort og langt *o*, samt *u*.
 — *o*, lang, betegnes ved . *ω*, sammensat af *oo*.
 samt *φ*, naar med *ω* var sammentruffet et paafølgende *ι*.
 — *oi*, Lat. *oj*, betegnes ved *oi*, f. Ex. Boji *Βόιοι*.
 eller *ωι*, f. Ex. Troja *Τρωία*.
 — *u*, kort, betegnes ved . *o*, (s. S. 42 og 64),
 samt *v*, hvor det blev et Slags *ʒ* (s. S. 68 fig.).
 — *u*, lang, betegnes ved . *ov*, for at adskille det fra *o*, som i ældre Tid og var *u*.

Vore Lyd *ø* og *y* har det græske Sprog ikke. Men til Vocalerne *a*, *e*, *η*, og ionisk *ω* svædedes et *v*, hvorved fremstod Diphthongerne *κατὰ κράσιν* og *διέξοδον*,

<i>av</i> ,	udtalt <i>av</i> og forved	Consonanterne	<i>σ</i> ,	<i>ζ</i> ,	<i>ξ</i> ,	<i>ψ</i> ,	<i>π</i> ,	<i>κ</i> ,	<i>τ</i> ,	<i>φ</i> ,	<i>χ</i> ,	<i>θ</i> ,	som af,
<i>ev</i> ,	—	<i>ev</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ef,
<i>ηv</i> ,	—	<i>iv</i> ell. <i>i</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	if,
<i>ωv</i> ,	—	<i>ov</i> ell. <i>o</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	of.

Af hvilket Alt det nu altsaa er klart, at Orthographien af de græske Vocallyd ikke blot grunder sig paa Udtalen, (hvilken urigtige Forudsætning det egentlig er, som har foranlediget de erasmiske Hypotheser, da det meentes, at hvert Tegn maatte have sin egen Lyd og for hver Lyd kun gaves eet Tegn), men ogsaa tildeels paa Etymologien og Analogien, for derved at distingvere lignende Lyd efter deres forskjellige Oprindelse (ligesom vi skrive den aabne *E*-Lyd i nogle Ord med *e*, i andre med *æ*); hvilket især er Tilfældet med Diphthongerne *ai* (i Lyden = *e*), *ei* (= *i*), *oi* (= *v*), som alle tre ikkun bruges, hvor Lyden ikke var primitiv, men udsprungen af Stamlyden *a*, *e*, *o*; eller med *g*, *η*, *φ*, som ved det understrevne *ι* tilkjendegive, at der efter Vocalen oprindelig har fulgt et *ʒ* (*ι* eller *ei*), men hvis Lyd er forbunden i Sammentrækningen; hvori den græske Orthographie altsaa skiller sig fra den latinske, i hvilken de forandrede Lyd og som oftest skrives med sammes enkelte og egentlige Vocaltegn, f. Ex. *ago*, *egi* (ikke *ægi*); *eo*, *ivi* (ikke *eivi*); *maximus*, *maximus* (ikke *maxymus*); *comoedia*, *comedia*; endskjøndt den latinske Brug er langt fra at være ganske consequent heri, da den ikke blot i den ældre Skrift betegnedes paa Grækerne's Viis Lyden *æ* med *ai*, langt *i* med *ei*, eller, naar det kom af *o*, med *oe* (f. Ex. *pic-*

ta i vestes et aulai, Quintilian I. 7, 18. puerei, furei, ib. I. 7, 15. omneis for omnis, eidus for idus, pilumnoe poploe for -ni populi), men endog senere deels beholdt disse Betegnelse til Udfkillelse (f. Ex. af heic fra hic, qveis fra quis), deels og brugte fremmede Bogstaver (f. Ex. lacrumæ, lacrymæ med y saavel som i), samt med Tiden forandrede sig saaledes, at Udtalen blev herskende Princip for Rettskrivningen; hvorimod den græske Orthographie fordetmeste forblev sig selv liig, og ved uforandret at rette sig efter Etymologie og Analogie gav Læseren en sikker Veiledning til at kjende mangfoldige Ord og Skjelne dem fra andre ligelydende.

Hvad der iøvrigt pleier at siges til Forsvar for de erasmiske Hypotheser om Vocaludtalen, troer jeg at have saa tilstrækkeligen gjendrevet i min "Revisjon der Lehre zc." og de senere "Nachträge zu derselben" i Seebodes Archiv, at der ikke behøves videre Udvikling af den Sag; og derfor, om Gud vil, næste Aar i disse Programmets anden Halvdeel skal stræbe at afhande det Fornødne om Consonanterne og Accentuationen.

A n h a n g.

De sædvanligste almindelige Indvendinger mod Rægheden af den nygræske Udtale, kortelig fremsatte og besvarede,

meest efter Hall. Litt. Zeit. Septb. 1829. Ergänz. Bl. No. 98. *)

1. "Denne Udtale modsiger Skrivemaaden, da det ikke skjønnes, hvorfor man skulde have brugt to Vocaltegn (f. Ex. ai, ei, ov) til at betegne en enkelt Lyd."

Svar: Alle historiske Beviser, og selv det latinske Sprog, hvor ae, oe (og fordiun ei) bruges paa samme Maade, stadfæste eenstemmig, at det er saa, om vi end ikke kunde udfinde Grunden. Men ogsaa det kunne vi, da det er kjend-

*) Bist nok er dette tildeels Gjentagelser af hvad før er sagt, ligesom og i det Foregaaende enkelte Argumenter kunne være brugte ved forskellige Anledninger mere end een gang. Men for at give en kort Oversigt, og fordi man af dem, der have den modsatte Mening, ikke sjelden hører Modgrunde anføres, som allerede ere gjendrevne, er jeg nødt til at sige med Cicero: Qvod etsi sæpe est dictum, dicendum tamen sæpius est.

ligt, at man ved denne Skrivemaade har villet tilkjendegive Lydens Etymologie, saa at f. Ex. Lyden æ (ε) skreves *αι* naar den var fremkommen af *α*; i skreves *ει* eller *οι*, eftersom den i Ordet havde sin Oprindelse af *ε* eller *ο*, ligesom Tegnet *H* (cursivt *η*) var dannet af *II*, og *v* brugtes hvor Lyden oprindelig havde været *u*. Fremdeles da *E* oprindelig betegnede baade *e* og *i*, og *O* baade *o* og *u*, saa blev i disse, da de forlængede lode som *i* og *u*, denne Længde tilkjendegivet ved Tilføielsen af *ι* og *υ*, hvoraf for det lange *I* Tegnene *ει* og *H*, for det lange *U* *ου*.

2. "Allerede Navnet *δίφθογγος* (Tvelyd) viser, at Diphthongerne oprindelig maae have bestaaet af tvende Lyd."

Svar: *διφθογγος* betyder hos Grammatikerne ikke blot en Lyd, men og et Bogstav, som betegnede en Lyd, ligesom vi og kalde saadant et Bogstav en Vocal. *Διφθογγος* er altsaa en Vocallyd, som betegnedes ved to Bogstaver (to Vocaler), ligesom i Latinen *ae* og *oe* ogsaa ere Diphthonger. Hvor derimod tvende Vocallyd hver for sig kunne høres, kalde Grækerne det en Diæresis eller *γωνήεντα διηρημένα*, skreves *αι*, *ει*, *οι*, og af det Slags ere Latinerne *aj*, *ej*, *oj*, som ikke ere Diphthonger.

3. "Sproget maatte blive utydeligt, naar saa mange Bestanddele af samme havde samme Lyd."

Svar: Dette sidste er jo Tilfældet i Nygræskten, uden at de, som tale det, derfor mindre forstaae hinanden; og ligeledes i Fransken lyde jo mange Bestanddele som *æ* (*è*, *ei*, *oit*, *oient*, *ai*, *ais*, *ait*, *aix*, *ois*), uden at Sproget derfor er mindre tydeligt for dem, der forstaae det. Man maa nemlig mærke, at Sproget jo er en Samling af Lyd, som tales, altsaa et Naturproduct; Skriften derimod en Betegnelse for Diet af disse Lyd, og altsaa et Kunstproduct. *I* hiint er *I*; Lyden ikkun een Bestanddeel, som man i Skriften til desto større Tydelighed betegner paa forskjellige Maader efter de Ords forskjellige Beskaffenhed, hvori den forekommer (f. Ex. i Præsens som lang med *ει*, i Mor. 2 som kort med *ι*, i Perf. og Substantiver med *οι*, i Rominers Endelse med *η*, naar det er kommen af det Gamle *u* (*V*) med *v*). Hvor kan det nu gjøre Talen utydelig, at den skriftlige Betegningsmaade, hvor Tonens og Stemmens Afvevling ikke kan hjælpe til Lydens Adskillelse, erstatter

dette Savn ved et andet Lydelighedsmiddel, som grunder sig paa Etymologie og Analogie?

4. "Den hyppige Brug af J:Lyden, den exilteste af alle, gjør Sproget eenstonet og ildeklingende. Steder som *εἴ μοι εὐρείη* eller *ὄδ' εἶπέ μοι μὴ μῆκος* hos Sophokles kan efter den nygræske Udtale ingen græsk Smag have taalt."

Svar: Allerførst ere Forestillingerne om Velklang og Misklang i et fremmed Sprog altfor subjective, og rette sig for meget efter hvad vi i vort Modersmaal ere vant til at høre, til at vi kunne gjøre det til Regel for, hvorledes et gammelt Sprog maa have lydet. Franskmænd som have opholdt sig længe i Grækenland, f. Ex. Guys og Poucqueville, prise netop det Nygræske for den Blødhed og Grazie, som Quintilian allerede tillægger Sproget, men som ikke smager Engellænderne, der i deres Modersmaal ere vant til andre Lyd og hvad vi kalde Diphthonger; og hvad vi dadle som exilt, roser Quintilian (12, 10, 33) som gracile og subtile. Og dernæst er J:Lyden, skjøndt vel noget hyppigere i Græskan, end i andre Sprog, dog langt fra ikke der saa hyppig, som den Mængde af Betegnelser for samme har bragt de Fleste til at troe. Man læse f. Ex. Begyndelsen af Odysseen. Men tilstaaet endog, hvad jeg ei vil nægte, at J:Lyden er fortrinlig herskende i det græske Sprog, saa er dette deels kun i enkelte Ordformer, som tabe det muligen Anstødelige i en sammenhængende Tales Afvekslinger, ligesaa vel som Latinernes *ii* og de fleste Pronomina *mihī, ipsi, illi* &c., Pluralis af alle Adj. paa *ius, pii, dii, vilissimi, ibis, mirifici* o. m. a. og deels give Tonefald, Quantitet, Enklis, Distinction, det mere eller mindre Bløde og Lufte, Skarpe og Dunkle i Lyden den ogsaa idelige Forskjelligheder. *εἴ μοι εὐρείη* er ikke mere ildeklingende end *si mihī licet, quid tibi vis* o. d., som jo Ingen støder sig over. Og vilde vel *si dh', ipēmī, mi mikos*, klinge skjønnere ved at udtales tykkere og bredere sy *d' eipe moi me mekos?* hvori Kakophonien ligevel ligger i det tregang begyndende *m*, og *me me* endog kunde synes brægende som Faarelyden hos Varro. Om en Tydsker sagde: *wie sie sich lieben*, eller: *die List, die die Diebe hierin zeigten*, vilde vel Ingen derfor paaftaae, at det var umuligt det tydske Sprog i ældre Tider kunde have lydet saaledes. Og endelig er Spørgsmaalet ikke: hvorledes ville vi helst, at Sproget skal have lydet? men: hvorledes har det lydet? hvilket ene og allene kan af historiske

Bevise godtgjøres. Og da disse nu lige fra de ældste Tider eenstemmigen vidne for den nygræske Udtale, og de yderst faa, som synes at vidne derimod, meget naturligen kunne modtage en anden Forklaring, saa kan vort subjective Misshag til Spørgsmaalets Afgjørelse ikke komme i nogen Betragtning.

5. "Vocalforvandlingerne i Sproget mangle efter den nygræske Udtale naturligt Sammenhæng."

Svar: Aldeles ikke mere end efter den erasmiske. *a* kunde lige godt forandres til *ai*, enten dette lyder *æ* eller *ai*; *ε* til *η* og *ει*, enten de lyde *i*, eller *ē* og *ei*; *v* efter *α* og *ε* ligesaa naturligt blive et *v* som et *u*, og meget naturligere være brugt, end ifald det blot lod *γ*, o. s. fl. Desuden forvandle Vocalerne sig saavel i Græsk som Latin ofte til de heterogeneste, f. Ex. *τρέπω*, *ἔτραπον*; *τέτροπα*, *τρόπος*, *facio*, *perficio*, *perfectum*, uden at derfor Nogen deraf vil slutte, at *ε*, *α*, *ο*, *α*, *ι*, *ε*, have lydet anderledes, end vi antage dem for at lyde.

6. "Mange Vidnesbyrd af de Gamle selv vidne imod denne Udtale."

Svar: Paa Liskoviuses Tabeller, som opstiller næsten alle hidtil opdagede Vidnesbyrd fra alle græsktalende Egne i chronologisk Orden, og selv imod sit Ønske faaer et for den nygræske Udtale gunstigt Resultat ud, vidne af henved 400 Beviissteder ikkun yderst faa imod samme; nemlig

ihenseende til *αι*, *α*, *αυ*, *ευ*, *η*, *ου*, *υι*, *ω*, ikke et eneste.

— —	<i>ει</i> af 112	neppe 3)	} og selv ikke engang disse efter en beviislig rigtig Fortolkning, see f. Ex. her ovenfor S. 36 fgg., 59 fgg., 75 fgg.
— —	<i>η</i> af 40	ikkun 2)	
— —	<i>οι</i> af 17	ikkun 2)	
— —	<i>υ</i> af 14	ikkun 2)	

Men sæt endog, at noget af disse faa Steder kunde give nogen grundet Anledning til Tvivl, saa bliver der dog en saa overveiende Pluralitet paa den modsatte Side, at man i alt Fald rimeligst maatte ansee disse faa Afvigelser for Egenhed hos den enkelte Person eller Provinds, hvorfra de havde deres Oprindelse.

7. "Da Sproget er saa mærkelig udartet, er det naturligt at det Samme maa være Tilfældet med Udtalen, paa hvilken indbrydende fremmede Nationer og især Tyrkerne jo maa have haft en meget fordærvende Indvirkning."

Svar: Man forvirrer her — for ikke at tale om den falske Slutning fra Mulighed til Virkelighed — tvende aldeles forskellige og af hinanden uafhængige Ting: Ordene's Form, som vist nok for en Deel er forandret, og Bogs

staverne's Betydning, hvorved netop Ordets forandrede Udtale udtryktes og som altsaa ikke selv kunne have faaet forandret Betydning. Blev nemlig Vocallyden i et Ord forandret, f. Ex. Lyden *a* til *æ* eller *i*, saa forandrede's ogsaa Legnet til *av* eller *η*, hvilket ikke havde været fornødent, dersom Legnet tillige havde forandret sin Lyd. Ei heller kunde man kjende, at Ordets Lyd var forandret, naar samme ei var bleven udtrykt ved andre Bogstaver, som altsaa maae have haft deres visse og permanente Betydning. Naar f. Ex. i Latinen *maximus* senere udtaltes *maximus*, saa forandrede's derefter ogsaa i Skrivningen *u* til *i*, men ikke kom Legnet *u* til at lyde *i*. Ligeledes naar i Danskten det Islandske *Hita* har forandret sig til *He de*, saa er derfor brugt andre Bogstaver just fordi de første ikke forandrede deres oprindelige Lyd, og det er ikke Betydningen af Legnene *i* og *a*, der siden har forandret sig til *e*, men da Ordet fik denne Form i Udtalen, maatte man og til dets Betegning bruge de Bogstaver, som betegnede den forandrede Lyd. Ordet har altsaa forandret sin Form, men Bogstaverne ikke deres Betydning. — At Tyrkerne ikke have bevirket nogen Forandring i Skrifteegnene's Betydning, er paa samme Maade indlysende. Thi vel er der i Sproget bleven indblandet adskillige tyrkiske Ord, men paa de egentlige græske Ord's Formation har Forbindelsen med Tyrkerne neppe haft nogen Indflydelse; og om dette endog havde været Tilfældet, saa har dette dog aldeles intet at bestille med Bogstaverne's Betydning, da Moschopoulos's og endnu ældre Grammatikere's Skrifter vise, at Udtalen endog eet og flere Aarhundreder førend Tyrkerne's Invasion har været i eet og alt den samme, som endnu findes hos Grækerne. Og at de øvrige Nationer, som tidligere ligesom Romerne af have bekriget Grækenland eller det græske Nige, ligesaa lidt som Tyrkerne have kunnet bevirke nogen Forandring i Bogstaverne's Udtale, troer jeg at have viist saa tilfulde i mit Modskrift mod Matthiä i Seebode's N. Archiv, August 1829, No. 38—40, at jeg dertil vel tør henvise den ærede Læser. — Andre Indvendinger vil man finde havede i min Revision der Lehre von der Aussprache des Altgriech. S. 339—346.

Da nu altsaa ikke blot Efterkommernes Udtale, hos hvilke den mundtlig er forplantet fra Fader til Søn ligesom de ældste Lieder af, altid har Præsumptionen for sig, men

da den ogsaa er uforandret den, som af de for Tyrkerne flygtende Græker for 400 Aar siden overbragtes til det vestligere Europa, og altsaa allerede den Tid var den ene herskende; da den er den eneste som Sprogets egne Grammatikere have kjendt, og den endelig stadfæster sig saa langt man gaaer tilbage i Tiden ved de mangfoldigste og uimodsigeligste Beviser (f. Ex. Stedet af Sext. Empir. om Diphthongerne, Kallimachs Echo, Overensstemmelsen med det latinske Sprog og Maaden hvorpaa det enes Navne, forsaavidt de ere uforandrede, skrives i det andet, Forveklinger af ligelydende Bogstaver i Indskrifter o. s. f.): saa maa det blive deres Sag, som efter Hypotheser ville opstille en anden Udtale, som ældre og rigtigere, først at gjendrive alle hine historiske Beviser (hvortil det ikke forslaar at ville forkaste een eller anden gammel Forfatters Autoritet); og dernæst uimodsigeligen at bevise Rigtigheden af de for deres Hypotheser anførte Grunde; samt endelig af Sprogets Historie paavise, naar og hvorledes denne høistusandsynlige Forandring i de græske Bogstavers Betydning virkelig er gaaet for sig og overalt bleven udbredet. Saalænge disse tre Ting ikke skee, er ethvert Forsvar for de saakaldede erasmiske Forandringer ikke andet end Formodning, som uden tilstrækkelig Grund foretrækkes for historisk Beviiislighed.

Tillæg til Side 65.

Samme Skrivemaade som i *Λογικά* og *ὄρατος* har jeg ogsaa, efterat dette Program var sluttet, fundet paa en af de ældste Vaser i Hs. Kongl. Høihed Prinds Christians Samling, hvorpaa Amphiaraus forestilles og Eriphyle er skrevet med OV istedetfor T, som Afbildningerne altsaa urigtigen have.

I n d b y d e l s e.

Den offentlige Examen i Roeskilde Kathedralskole 1830 afholdes i følgende Orden, og begynder hver Formiddag Kl. 8, hver Eftermiddag Kl. 2½ (de skriftlige Prøver Kl. 2).

Skriftlige Prøver.

Septbr. den 18.	Form.	Latinsk Stil 4 Klasse og Dansk Stil 3 Klasse.
	Efterm.	Latinsk Stil 2 Klasse og Dansk Stil 1 Klasse.
— - 20.	Form.	Latinsk Stil 3 Klasse og Dansk Stil 2 Klasse.
	Efterm.	Dansk Stil 4 Klasse og Regning 1 Klasse (Kl. 3½).

Mundtlig offentlig Prøve.

		1ste Børrelse.	2det Børrelse.	3die Børrelse.
Septbr. den 21.	Form.	Tydsf 4 Kl.	Arithmetik 3 Kl.	Dansk 2 Kl.
	Efterm.	Geometrie 4 —	Dansk 3 —	
— - 22.	Form.	Latin 3 —	Historie 2 —	
		(u. Adj. Stybe).		
— - 23.	Efterm.	Fransf 4 Kl.	Tydsf 1 —	
			og derefter	
			Hebraisk 3 —	
— - 23.	Form.	Geographie 4 —	Religion 3 —	
	Efterm.	Arithmetik 4 —	Fransf 2 — og derefter	
			Dansk 1 —	
— - 24.	Form.	Dimittenderne Latin, Geographie og Historie.		
	Efterm.	— — Religion og N. L., Arithmetik.		
— - 25.	Form.	— — Græsk, Fransf (Iliaden).		
	Efterm.	— — Tydsf, Geometrie, Hebraisk.		

		1 ^{te} Børelse.		2 ^{de} Børelse.	
Septbr. den 27.	Form.	Latin	4 Kl.	Fransø	3 Kl.
	Efterm.	Geographie	2 —	Latin	1 —
— - 28.	Form.	Latin	2 —	Historie	1 —
		(u. Adj. Stybe).			
	Efterm.	Hebraisk	4 Kl.	Geometrie	3 — og
		og Iliad.		Arithmetik	2 —
— - 29.	Form.	Religion	4 —	Geographie	3 —
	Efterm.	Græsk (Ken.)	3 —	Religion	2 — derefter
				Religion	1 —
— - 30.	Form.	Latin	2 —	Tydsk	3 —
		(u. Adj. Høst).			
	Efterm.	Historie	4 —	Latin	3 —
				(u. Adj. Blume).	
Octbr. den 1.	Form.	Græsk	4 —	Historie	3 Kl. og
				Tydsk	2 —
	Efterm.	Græsk	2 —	Geographie	1 —

Hvad Dag Translocationen skeer, skal nærmere vorde gennem Disciplene bekendtgjort.

Til at bæere samme, saavelsom de foregaaende mundtlige Prøver, med Deres Nærvarelse saa ofte Leilighed og Lyst maatte tillade, indbydes herved ærbødigst Disciplenes Fædre og Børgere, samt andre Videnskabselskere og Skolens Belyndere.

Til Universitetet afgaae:

1. Nicolai Waldemar Benny Glückstadt, Søn af Maglefilde Papirverks Eier Hr. J. S. Glückstadt.
2. Carl Peter Albrecht, Søn af Hr. Kammerraad og Forvalter ved Bisstrupgaard's Gods J. C. Albrecht.
3. Peder Pedersen, Søn af Gjæstgiver og Eier af Postgaarden i Roeskilde Hr. J. Pedersen.
4. Edvard Diderich Ehlers, Søn af Maler, eligeret Borger i Roeskilde og Tegnelærer ved Kathedralskolen Hr. H. J. Ehlers.
5. Carl Frederik Bachmann Arends, Søn af afg. Apotheker i Roeskilde Hr. C. F. Arends.

Roeskilde i September 1830.

Dr. C. N. J. Bloch.
